N°. 20. Donderdag 28 Juli 1904. 4de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST.

Mededeelingen of **Ingezonden Stukken** moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan den *Voorzitter*, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, **7a Heerengracht** of aan den *Wnd Secretaris*, H. L. VORSTENBOS, **42 Witte de Withstraat**, beiden Den Haag.

Voor de **Administratie**, ook wat betreft **Abonnement** en **Verandering van woonplaats**, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **212 Riouwstraat**, voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG" ***Haagpoort 4***, beiden Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Weekblad toegezonden.

De onderge teekende
wonende te *wenscht*
donateur-trice / lid *te worden der Vereeniging* „Oost en West" *tegen een jaarlijksche contributie van*
f
den 190
Handteekening:
Straat of gracht:

Inhoud van dit nummer.

Aan onze Oost-Indische leden.

Door bemiddeling der Nederlandsch-Indische Handelsbank ontvingen wij uwe contributie over het jaar 1903.

Wij zouden nu ook dienzelfden weg kunnen inslaan om de contributie over 1904 te ontvangen, maar daaraan zijn belangrijke onkosten verbonden, daarom willen wij liever eene poging doen, thans de uitgave voor de inning tot een minimum te brengen en richten het vriendelijk en dringend verzoek tot U allen, om voor het bedrag uwer jaarlijksche contributie over 1904, **eene postwissel te willen toezenden**, aan het adres van den heer *W. van der Zijl*, administrateur van ons orgaan, 212 Riouwstraat, Den Haag.

Wij voegen bij dit verzoek nog een tweede: Aannemende, dat het doel onzer Vereeniging, zooals het in korte woorden hierboven wordt omschreven, uwe sympathie heeft, en uitgaande van de overtuiging, dat het in Nederland verschijnen van een *Koloniaal Weekblad*, dat de belangen van Indië behartigt, gaarne door U zal worden gesteund, doen wij U de vraag: of het ook niet op Uwen weg zou liggen, om persoonlijk voor *onze Vereeniging propaganda te maken?*

Het moet U, zoo komt het ons voor, met het oog op de geringe minimum-contributie van f 2.50 *'s jaars* niet moeilijk vallen onder uwe vrienden en bekenden eenige nieuwe leden te winnen, hen bovenstaand formulier te doen invullen, het uit te knippen en toe te zenden aan den heer *L. P. F. Schimpf*, secretaris van het Hoofdbestuur, *Plaats* 9, *den Haag*. Zoowel door de hoofdartikelen en ingezonden stukken, als door onze weekoverzichten, betreffende den inhoud der Nederlandsche bladen op Indisch gebied, en van de voornaamste gebeurtenissen in West-Indië en in Vreemde Koloniën, heeft toch het weekblad voor de lezers in Indië zeker ook zijne bijzondere waarde.

Uwe medewerking zal door ons zeer op prijs worden gesteld.

Het Dagelijksch Bestuur
der Vereeniging «Oost en West»:

N. van Zuylen—Tromp, *Presidente.*
G. A. Scherer, *Vice-President.*
G. P. H. H. Gonggrijp, *Penningm.*
L. P. F. Schimpf, *Secretaris.*

De Benoeming.

In ons vorig nummer deelden wij, op gezag van het Algemeen Handelsblad, mede, dat de benoeming van den Luit.-Generaal J. B. van Heutsz, tot Gouverneur-Generaal van Ned-Indië, in het eerstvolgende Staatsblad zou verschijnen.

Het Amsterdamsche blad was blijkbaar goed ingelicht; het Koninklijk besluit der benoeming, gedateerd 20 Juli 1904, werd Donderdagavond (21 Juli) bekend gemaakt.

Wij zullen onzen lezers niet behoeven te verzekeren, dat de keuze van den nieuwen Gouverneur-Generaal ons heeft verheugd. Wij waren een tijd geleden niet zonder vreeze, dat men den aftredenden Gouverneur-Generaal, ook nu weder zou vervangen door iemand, die Oost-Indië slechts van hooren zeggen kent en gelet op den toestand, waarin dat schoone land verkeert, en de belangrijke koloniale vraagstukken, die hangende zijn, zou de langdurige studie, die voor een nieuweling noodig is, thans zeker dubbel te onpas zijn gekomen.

Zal aan den Gouverneur-Generaal Van Heutsz, de oplossing van die belangrijke vraagstukken, hem voor een deel tot nog toe misschien vreemd gebleven, geen hoofdbreken kosten?

Buiten allen kijf heeft hij als Gouverneur van Atjeh getoond een doortastend, in alle opzichten hoogst bekwaam en intelligent, in 't kort een bijzonder man te zijn, maar hij stond in Atjeh tegenover een betrekkelijk concreet vraagstuk, dat hij door ondervinding en studie volkomen machtig was.

En hoe weinig overeenkomst is er tusschen de taak van den veroveraar, den pacificator zelfs, van het moeielijk te onderwerpen sultansrijk en die van den reformator op staathuishoudkundig gebied, van den hersteller van het nog steeds achteruitgaand economisch bestaan der sedert eeuwen aan ons onderworpen Javanen, van den chef-pionier, die de op velerlei gebied nog zeer achterlijke buitenbezittingen tot ontwikkeling moet brengen, van den vèrzienden staatsman eindelijk, die, gelet op de onmiskenbare strooming, die zich in Azië openbaart, de Oost-Indische eilanden moet weten voor te bereiden en de inlanders op te voeden tot den graad van zelfstandigheid, die leiden zal tot coalitie onderling en tot een innig verband met het souvereine Nederland, hetgeen de eisch zal worden om in de toekomst tegen de overheersching van het gele ras, of van den Australiër, beveiligd te zijn.

De taak, die door den Gouverneur-Generaal J. B. van Heutsz wordt aanvaard, is ongetwijfeld eene zeer schoone, maar zij is tevens eene meer dan hoogst moeilijke, voor een man, zooals de nieuwbenoemde, die in het bloot volgen van den stroom geen behagen schept, maar dezen leiden wil. Iemand echter, met het nuchtere gezond verstand, dat hij bewees te bezitten, heeft dit alles wel vooraf ten volle ingezien en waar hij zelf, en ook anderen, die in de gelegenheid waren hem goed te leeren kennen, de verzekering geven, dat het bekleeden eener hooge positie, voor hem geen lokaas is, dáár mogen wij ons verzekerd houden, dat hij zich opgewassen voelt tegen het zware werk, dat hem wacht, dat hij bewust is de kracht en den lust te bezitten om, ook verder, het bewijs te leveren, dat het juist gezien was, toen men het oordeel over hem uitsprak: «groot als krijgsman, maar grooter nog als staatsman»!

En al volgen wij zeker niet dat deel der Nederlandsche pers, 't welk, vijf jaar geleden, in Rooseboom den redder ziende van ons staatsbeleid in Oost-Indië, thans bij diens vervanging, komt verklaren, dat niemand zou geweten hebben, wien men tot Gouverneur-Generaal moest benoemen, als niet van Heutsz — door wat of wien dan ook — met den vinger daartoe ware aangewezen, wij stemmen toch gereedelijk in met de sympathie, die de benoeming van den oud-Gouverneur van Atjeh tot Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië, algemeen in het moederland ondervond en die ze, zooals wij vertrouwen, ook in Oost-Indië ondervinden zal. Want al moge ook de hoofdredacteur van het *Bondsblad*, in het nummer van 11 Juni, theoretisch aantoonen, dat 't het Indië's Europeesche burgerij onder het tegenwoordig regeerstelsel volkomen koud laat, aan wien de benoeming tot hooge landsbetrekkingen in O.-Indië te beurt valt, in de praktijk is dit gansch anders; een ieder — zoowel Europeaan als Inlander — begrijpt volkomen goed, dat juist bij een gecentraliseerd bestuur, zoo erg veel afhangt van de deugden of ondeugden der personen, die het gezag uitoefenen en die de wetten en koninklijke besluiten, door ordonnantiën, naar eigen opvatting aanvullen.

Bij al de vreugde, die de plaats gehad hebbende benoeming bij ons opwekt, is er echter eene zeer ernstige ongerustheid over ons gekomen, die, zoo ze al niet is voortgevloeid uit de warme juichtoonen der dagbladpers, toch zeker daardoor machtig is versterkt.

Wij zijn zoo erg bang, acht gevende op hetgeen, volgens de opsomming in verschillende bladen, van den nieuwen Gouverneur-Generaal verwacht moet worden, dat men zal gaan denken, dat door zijn benoeming alleen, nu alles gedaan werd wat noodig is om wat tot nu toe in Indië verkeerd is gegaan, weder in het reine te brengen.

In eene der redevoeringen, die wij gehoord hebben, tijdens de welkomstfeesten den Generaal Van Heutsz aangeboden, werd in het bijzonder gewezen op de groote verdienste der goedkoopte van den pacificatie-arbeid, die reeds zóó heel ver gevorderd was, zonder dat dit tot buitengewone geldelijke opofferingen uit de staatskas had geleid. Wij hebben, waar mindere uitgaven door bezuiniging en vereenvoudiging der krijgsinrichting, werden verkregen, op die groote verdienste natuurlijk niets af te dingen en erkennen ze ten volle, maar het zou zoo licht kunnen gebeuren, dat het gros van het Nederlandsche volk, dat van Oost- en West-Indië nog zoo bitter weinig afweet, daaruit de gevolgtrekking maakte: dat het denzelfden bekwamen man, nu ook wel gelukken zal om op Java en de Buitenbezittingen alles in volmaakte orde te brengen, zelfs zonder dat er sprake behoeft te zijn, van den geldelijken steun door het moederland, die niet alleen door de pessimisten, maar zelfs door enkele optimisten onder de voorstanders der belangen van Oost-Indië, noodzakelijk, ja zelfs «dringend noodzakelijk en voor geen uitstel vatbaar» (*) wordt geoordeeld.

Wij zijn innig overtuigd, dat de nieuw benoemde Gouverneur-Generaal zelf de eerste zou zijn, om het te betreuren, wanneer hij van uit het moederland niet krachtig financieel werd bijgestaan, zooals dit onvermijdelijk noodig zal zijn, om het vele goede tot stand te brengen, dat men van hem verwacht en om het niet goede te kunnen verbeteren.

Men verdenke ons niet van zwaartillendheid, maar wij zijn ten opzichte van het *afdoende* der te nemen reddingsmaatregelen voor Java nog steeds ongerust, omdat met de «draagkracht van het volk», die, onder meer, de rem was, waardoor, — hoewel toch jaarlijks millioenen voor de defensie worden uitgegeven — iedere beduidende verbetering van Neerlands levende weerkracht steeds werd tegengehouden, thans ook voortdurend wordt geschermd als er van aan Indië te verleenen financiëele hulp sprake is.

Het spreekt immers van zelf, dat voor iedere door den staat te doene uitgave, rekening moet worden gehouden met de draagkracht van het volk, maar zoowel bij de huishouding van den Staat als bij die van iedere andere gemeenschap, wordt de draagkracht beoordeeld naar rede van het nut, dat 't dragen belooft. Het *te zwaar* wordt eerst dan vernomen als de meerderheid aan 't groote nut twijfelt.

Weg echter met al die zorgen vóór den tijd. Laat ons, met C. Th. van Deventer in het *Sociaal Weekblad* van gisteren, hopen en vertrouwen, dat het optreden van Gen. van Heutsz als Gouverneur-Generaal een eerste stap zal zijn, die door veel andere goede gebeurtenissen op koloniaal gebied zal worden gevolgd.

Een hartelijken gelukwensch, namens „Oost en West" aan den benoemde!

(*) Eene geijkte uitdrukking uit den tijd, toen wij nog meewerkten aan het in Indië opmaken der jaarlijksche begrooting. Zelfs in den bloei der batig-slot-periode, toen het moederland jaarlijks de millioenen kreeg, die overbleven, moest het dringend noodzakelijke en onuitstelbare worden aangetoond, vóór men een werk op de begrooting kreeg.

Week-Overzicht.

De afgeloopen week bracht ons op koloniaal bestuursgebied het verwachte besluit der benoeming van generaal van Heutsz tot gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië en de verrassing van het, voor den tijd van drie maanden aan den gouverneur van Curaçao, Jhr. de Jong van Beek en Donk, naar Nederland verleend verlof.

Wat betreft de benoeming van generaal van Heutsz tot den hoogsten post, die voor een nederlandsch onderdaan kan zijn weggelegd, kunnen wij verwijzen naar hetgeen hiervoren in het hoofdartikel van heden werd opgemerkt.

Dezelfde *Staatscourant*, die het besluit dezer benoeming bevatte, gaf ook dat van het, aan den heer Rooseboom verleend ontslag, met diens gelijktijdige benoeming tot commandeur in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

Het, aan den gouverneur van Curaçao verleend verlof valt toevallig? samen met den terugkeer naar Nederland uit Suriname van den heer Havelaar, wien een paar jaar geleden een reisje naar de west-indische eilanden werd opgedragen, speciaal met het oog op de watervoorziening. Van

FEUILLETON.

DWAZE VOORKEUR.

DOOR VEHA.

VI.

Vervolg van No. 19.

„Mac Donald," zoo breekt eindelijk De Jonghe 't stilzwijgen en zich tot kalmte dwingend, vraagt hij dan: „Ken je ook bijgeval een zekeren . . . . John Stevens?"

Verschrikt opspringend, 't gelaat als met een lijkkleur overdekt, bevend, doch met giftige oogen staart Mac Donald zijn bezoeker aan.

„U . . . . zegt? . . . . U . . . . bedoelt?"

In 't volgend oogenblik heeft hij zich reeds wederom hersteld, doch voor De Jonghe is wat hij gezien heeft voldoende geweest.

Een onbeschrijfelijk wee maakt zich meester van den ouden man bij de gedachte aan zijn arm, bedrogen kind.

„Ha! ha!" lacht zijn tegenover, na zich weder op zijn plaats te hebben gezet. „Hoe dwaas van me, om van zoo'n simpelen naam te schrikken. Maar u moet weten, ik heb indertijd een John Stevens gekend, doch neen, hij heette Fred. . . Ik heb hem later uit 't oog verloren — we hebben indertijd samen quaesties gehad — quaesties — ja — ach — hoe was 't ook weer — u begrijpt, 't ongelijk was aan zijn kant — maar hoe was 't ook weer. . . 't is al zoo lang geleden. . . ."

Plotseling staakt de jonge man zijn op hakkelenden toon uitgebracht relaas, als hem van de andere zijde der tafel een blik treft, duidelijk sprekend van innerlijke woede en diepste verachting:

„Lieg niet verder, John Stevens, je bent herkend."

Als door een adder gestoken, springt de aldus toegesprokene op; nog hoopt hij blijkbaar door brutaliteit zijn positie te redden:

„Hoe, zulk een beleediging in mijn eigen huis? Bedenk, dat mijn eerbied ook voor U zijn grenzen heeft."

De oude heer laat zich door deze bedekte bedreiging niet intimideeren; hij verbaast zich zelf over de plotselinge kalmte, die over hem gekomen is, en rustig vraagt hij dan ook, 't ons bekende portret te voorschijn halend en dit onder de lamp den ander voorhoudend:

„Een goed getroffen beeld, niet waar, van den echtbreker — van den . . . . dief?"

Een enkele blik op 't portret, een uitroep dan van angst, van woede, en met één sprong staat de ontmaskerde naast den ouden heer, om dezen, die, de bedoelingen van den ander radend, schielijk de hand teruggetrokken heeft, 't gevaarlijk herkenningsteeken te ontrukken. Een worsteling volgt — niet lang — de oudere delft dra 't onderspit — en in snippers bedekt weldra 't portret den grond.

Een haastig openrukken der deur nu — een angstig vrouwengelaat vertoont zich in de opening en staart verschrikt op die beide, nog van woede en inspanning hijgende mannen.

„Papa!" hevige zielsangst zich uitend in dien enkelen uitroep, die De Jonghe plotseling weder tot bezinning brengt. Weg! Weg uit dit huis! schiet hem bliksemsnel in de gedachte en op Jeanne toeijlend, vat hij haar bij den arm:

„Ga mee, kind, ik zal je alles vertellen."

Aarzelend blijft Jeanne een oogenblik staan, bevreemd haar man aanziende; doch haar vader dringt haar hem te volgen en reeds wendt ze zich tot heengaan.

„Blijf hier Jane" dondert de gewaande Mac Donald haar toe en verschrikt blijft ze wederom staan, als aarzelend te kiezen tusschen vader en echtgenoot, welke laatste met groote stappen op haar afkomt, doch, plotseling door een enkelen blik van den ouden heer getroffen, als vastgenageld blijft staan. Wat gaat er op dit oogenblik in 't hart van den ontmaskerden bedrieger om? Wie kan 't zeggen? In 't naaste oogenblik ligt hij op de knieën voor de jonge vrouw, met beide armen háár knieën omvattend:

„Jane, verlaat mij niet. Ik heb je lief", smeekt hij, Jane, is mijn liefde je niets, niets?"

„Zwijg", buldert De Jonghe, trachtend Jeanne te bevrijden. „Beleedig mijn kind niet verder. Moet ik haar alles hier vertellen?"

Jeanne begrijpt intusschen niets van dat alles, alleen vat ze dat er iets vreeselijks moet gebeurd zijn, maar wat? Onthutst, verbijsterd, waagt ze niet te vragen, terwijl tegelijkertijd haar oogen, bevreemd, met een angstige uitdrukking tevens, op den aan haar voeten knielenden man gericht zijn. Is dat de man, wien zij meent haar liefde geschonken te hebben, is deze armzalige smeekeling dezelfde als die trotsche, zelfbewuste Engelschman, dien zij juist om zijn trots, zijn zelfbewustzijn uitverkoren heeft? Is dat de man, aan wien zij zich tot vrouw heeft kunnen geven, geheel haar ik, gelijk zij meent? Nog weet zij niets, maar reeds maakt een soort afgrijzen zich van haar meester.

Tevergeefs tracht De Jonghe den knielende te bewegen van zijn dochter af te laten.

„Jane, Jane, ik heb je lief", klinkt nog steeds diens smeekende stem. Daar voelt hij een lichte huivering door 't lichaam gaan, dat hij nog steeds met zijn armen omvat, houdt. Raadt hij wat daartoe aanleiding geeft? In een oogwenk is hij weder op de been, en de hand van

deze gelegenheid zal door den minister zeker wel gebruik worden gemaakt tot mondeling overleg in deze, voor Curaçao zoo belangrijke aangelegenheid. Ook overigens ontbreekt 't niet aan stof voor eene ernstige bespreking tusschen minister en gouverneur. We herinneren hier slechts aan de merkbare ontstemming van den Kolonialen Raad, zich uitend in 't schrappen van eenige werkelijk nuttige posten van de, door den gouverneur aangeboden begrooting, om toch maar te toonen, dat men niet méér „op het moederland leunen" wil, dan de uiterste noodzaak voorschrijft, aan Venezuela's beschermende, voor de Antillen zoo hoogst nadeelige maatregelen, aan de katoen-cultuur en zoo veel meer, terwijl de heer de Jong, naar het voorbeeld van gouverneurs uit den vreemde, als Paul Doumer en graaf Goertzen, b.v. door zich persoonlijk in verbinding te stellen met de propagandisten van de katoen-cultuur in de koloniën, voor het gewest onder zijn beheer veel ten goede zou kunnen uitrichten.

Den 19en dezer was bij wijze van protest tegen het gejubel, waarmeê generaal van Heutsz hier te lande werd ontvangen, te Amsterdam in het lokaal d'Geelvinck een meeting belegd door de sociaal-democratische arbeiderspartij.

Mr. Mendels uit Zaandam voerde alleen het woord, daar mevrouw Roland—Holst, ook als spreekster voor deze samenkomst aangekondigd, bericht had gezonden, verhinderd te zijn en de poging, om haar door een anderen spreker te doen vervangen, niet was mogen gelukken.

Aan het, in het *Alg. Hbl.* gegeven verslag van het door Mr. M. gesprokene, ontleenen wij het volgende:

„Ook onder het tegenwoordige regime licht men vrouwen en kinderen op, om hen als pand te houden en hun familieleden zoodoende te dwingen tot onderwerping; ook onder het gouverneurschap van generaal Van Heutsz wordt de oogst van de inlanders opzettelijk verwoest, worden padivelden in brand gestoken, worden huizen en woningen met den grond gelijk gemaakt; volgt men in één woord dezelfde taktiek, voor de toepassing waarvan Engeland in den Zuid-Afrikaanschen oorlog het verwijt trof van iedere beschaafde natie, ook van Nederland."

Wij hebben hier blijkbaar te doen met een, door nog niet eens halve kennis van zaken, tot onbewusten leugen verworden voorstelling.

De wijze, waarop vrouwen en kinderen van hoofden van het verzet op Atjeh werden behandeld en verzorgd, na in handen der patrouilles te zijn gevallen, en het vernielen der ladangs, opgeschuurde voorraden en optrekjes der zich tijdelijk, in afwachting van wederom een slag te kunnen slaan, schuilhoudende benden, van legerkampen dus, op éëne lijn te stellen met het ophoopen van duizenden vrouwen en kinderen in de, door Miss Hobhouse beschreven moordenaarskampen, en het vernielen van nagenoeg alle bebouwde eigendommen in de beide republieken buiten de enkele, door de engelsche troepen duurzaam vastgehouden plaatsen, zoodat het land na den oorlog éëne woestenij geleek, zou eenvoudig belachelijk wezen, indien 't niet zoo in-treurig ware, dat dusdoende een groot deel van het volk vervreemd wordt van de koloniale idee, welker algemeene verbreiding toch zoo noodig is voor een koloniale mogendheid, om juist in het belang der koloniën zelve door krachtige samenwerking daar iets goeds tot stand te brengen.

Den 19den dezer is te Keulen de „Duitsch-Nederlandsche Telegraaf-Maatschappij" opgericht, die zich ten doel stelt van Menado naar het eiland Yap en vandaar eenerzijds naar 't eiland Goeam, ter aansluiting aan den Pacific-kabel der „Commercial Cable Cy" onderzeesche kabels te leggen en te exploiteeren. Het aandeelenkapitaal bedraagt 7 millioen marken. Voor 't leggen der kabels wordt een kapitaal van ongeveer 14.5 millioen marken noodig geacht. Voor zoover dit bedrag niet door het aandeelenkapitaal gedekt is, zullen er obligatiën uitgegeven worden, waarvan rente en aflossing door de, aan de Maatschappij gewaarborgde subsidiën van het duitsche rijk en van den nederlandschen staat verzekerd zijn. Voor de eerste maal zijn tot directeuren benoemd de kapitein der infanterie van het indisch leger le Roy en Dr. Strack te Keulen.

Uit de pers. De nieuwe gouverneur-generaal en de pers. *Uit verschillende bladen.* Een interview van generaal van Heutsz over het optreden der Gajoe-colonne *Nieuwsblad v/h Noorden.* Niet op de hoogte, *Alg. Hbl.* 22 Juli. Een belangrijke beslissing *Nieuwe Crt.* De Delische millioenen *Alg. Hbl.* 19 Juli.

De *Standaard*, die een woord van waardeering wijdt aan den aftredenden gouverneur-generaal, laat zich als volgt uit over den nieuwen titularis:

„Hij is een man uit één stuk. Eenvoudig, wars van alle praalzucht, recht op het doel afgaande. Wij mogen van hem een krachtig bestuur verwachten. Maar wij hebben ook genoegzamen grond, om er op te rekenen, dat hij zal besturen naar de beginselen van christelijk-koloniale politiek."

De *Residentiebode* wenscht het land en de regeering met Van Heutsz' benoeming geluk.

Het *Centrum* heeft, als het deze benoeming toejuicht, naast erkenning van de, door generaal van Heutsz aan den dag gelegde bestuurstalenten, vooral oog voor diens militaire capaciteiten, die naar het meent in deze onrustige tijden wel eens te pas zouden kunnen komen.

Ook de *Zutphensche* ziet vooral in die richting heil van het optreden van den heer van Heutsz.

Ook het *Dagblad* begroet diens benoeming met vreugde, nu 't zoo dringend noodig is, dat een energiek man verbetering brengt in den „ontredderden stand van zaken" in Indië. Den nieuwen landvoogd wacht nog zwaarder taak dan indertijd van den Bosch.

Dat zal uitkomen! 't Is makkelijker te nemen dan te geven.

De *Nieuwe Rotterd.* schreef: „Met recht verwachten ook wij, dat generaal van Heutsz, in de hoogste waardigheid geplaatst, ook onder de tegenwoordige bestuursinrichting tot heil van moederland en kolonie werkzaam zal zijn. Daarom verheugen wij ons over deze regeeringsdaad en wenschen wij den bedwinger van Atjeh met zijne benoeming geluk."

„Groot is ons vertrouwen in de krachtige en beleidvolle hand van generaal van Heutsz, en wij kunnen slechts de hoop uitspreken, dat het door de uitkomst nog overtroffen worde. Worden onze wenschen vervuld, dan zal Nederland hem, als hij eenmaal als onderkoning van Indië aftreedt, eeren als den man, die voor een groot deel van Indië, en bovenal voor Java, orde, welvaart en bloei heeft verzekerd", zoo laat 't *Hbl.* zich uit.

Maar opdat de vervulling dier wenschen mogelijk zij, nu dan toch eens flink in den zak getast om Indië bij te springen, en zoo den heer van Heutsz in de gelegenheid te stellen om waar te maken, wat 't *Vaderland* schreef, die in hem niet alleen den man ziet die deed, maar ook den man, die doen zal.

De *Nieuwe* noemt de benoeming van generaal van Heutsz tot gouverneur-generaal „eene daad" van dit ministerie, en verwacht veel voor Indië van zijn beleid, doortastendheid en superieure bekwaamheden. Zij verwacht, dat door hem met vaste hand de nieuwe koers zal worden ingeslagen en gevolgd, die beslist noodig is om Indië te doen worden wat het kan worden voor Indië en Nederland beide.

Het *Nieuws van den Dag* acht de benoeming van generaal van Heutsz een gelukkige gebeurtenis, welke in Indië vooral met groote vreugde zal worden begroet. „Generaal Van Heutsz heeft zich als legeraanvoerder, maar meer nog als regeerder, in Atjeh groote verdiensten verworven. Moge het hem gegeven zijn, zijne groote gaven dienstbaar te maken aan de belangen van Indië, die ook die zijn van geheel Nederland," schreef 't blad.

Het *Utrechtsch Dagbl.* liet zich als volgt uit:

„Zooveel is echter zeker, dat in Van Heutsz een man gevonden is, wiens antecedenten hem als 't ware bestemden voor den buitenzorgschen troon. Een man, die getoond heeft bekwaam te zijn om als landvoogd op te treden. Een man van karakter en wilskracht, die, Indië van nabij kennende, op de hoogte is van zijn nooden en behoeften. Een man eindelijk, die Indië liefheeft en geen moeite onbeproefd zal laten om Indië tot hoogeren bloei te brengen."

Aan een onderhoud, dat generaal van Heutsz aan een correspondent van het *Nieuwsblad van het Noorden* toestond, die 's generaals opinie wenschte te vernemen, omtrent de, aan de Gajoes bij verschillende gelegenheden toegebrachte verliezen aan vrouwen en kinderen, ontleenen we, dat op de vraag: hoe zulks toch mogelijk was?, het volgend antwoord werd gegeven:

„Wel, dat komt hierdoor: de Gajoes gebruiken hun vrouwen als een levend bastion. Zij weten, dat wij niet op vrouwen en kinderen schieten en daarom gelooven zij niet alleen veilig te zijn achter de ruggen hunner vrouwen, maar bovendien schieten zij van achter die veilige borstwering op onze troepen. Onze geweren schieten natuurlijk verder dan de hunne, en nu is hun *taktiek* van zich achter de vrouwen en kinderen op te stellen om ons binnen het werkzame bereik hunner vuurwapenen te lokken. Zij laten ons kalm, op zekeren afstand, soms tot op 10 à 15 meter van den kampongrand komen, wetende dat de compagnie niet schiet als de soldaten vrouwen tegenover zich zien, en dan geven zij eensklaps een overweldigend vuur af. Nu moet u wel bedenken, dat er soms bij deze expeditie een paar duizend Gajoes tegelijk tegenover 200 soldaten komen te staan. Daarom, al zijn hun wapenen inferieur aan de onze, kan toch zoo'n vuur op zeer korten afstand onder het klein getal onzer troepen zooveel slachtoffers maken, dat de geheele expeditie er door mislukken zou, wijl de transportmoeilijkheden het onmogelijk maken de gewonden ter verpleging weg te zenden.

Daarom zijn wij wel genoodzaakt in de massa's, die zich opeenhoopen, enkele salvo's af te geven en daardoor, daardoor *alleen* komt het, dat er ook vrouwen en kinderen getroffen worden. Ik moet er nog aan toevoegen dat, voordat wij vuren, herhaaldelijk den mannen gevraagd is geworden hun vrouwen en kinderen uit de versterkte kampongs te verwijderen. Er bevinden zich bij de colonne Van Daalen gidsen, die de Gajoetaal spreken en bovendien het wettig hoofd: Radja Patiambang. Maar deze waarschuwingen hebben geen uitwerking."

Heeft deze correspondent wel ten volle goed begrepen, wat generaal van Heutsz hem gezegd heeft? Deze vraag komt bij ons op, lezende, wat een onderofficier der „4e afd. marechaussée" over dezelfde quaestie in 't Indische *N. v. d. D.* schrijft. Het sneuvelen der vrouwen wordt daarin op voor de Gajoes eervolle manier uitgelegd, luister:

„Dat vrouwen en kinderen door kogels getroffen zijn, wordt ook door ons betreurd, maar de Gajoes hebben gelegenheid genoeg gehad ze vóór 't gevecht te verwijderen. Bovendien ble-ken de vrouwen niet de minst fanatieke tegenstandsters te zijn. Als ware furies gingen ze, met lans en klewang gewapend, te keer, de mannen opzweepend tot verzet, de vluchtenden trachtend tegen te houden en daadwerkelijk deelnemend aan 't gevecht. Voorzeker deden ze niet onder voor de vrouwtjes van Haarlem onder de moedige, onsterflijke Kenau, en we gevoelen bewondering voor haar kranige dapperheid. Doch er gedurende den strijd van te doen blijken, zou misplaatst geweest zijn en bovendien wat gevaarlijk."

Hoe weinig men zich in christelijke kringen in Nederland voor Indië interesseert, zoodra het buiten de zending ligt, blijkt wel uit het volgend bloempje, dat het *Handelsbl.* in zijn nummer van den 22en dezer plukte uit den redactioneelen tuin van het *Zendingsblad*:

„Ten slotte" — zoo schrijft de redacteur — „nog een woordje over de opleiding onzer zonen voor Ned.-Indië. Een heele goede betrekking is ingenieur bij den waterstaat. . . . Voor administratieve en rechterlijke betrekkingen (controleur, resident, secretaris, gouverneur) is in den regel academische studie noodig. Doctoren in de staatswetenschap of in de rechtswetenschap kunnen zich, naar ik meen, daarvoor bekwamen door eene speciale studie in mohammedaansch recht en indische talen. Men kan zich ook bekwamen te Delft aan de Indische Instelling voor het groot-ambtenaarsexamen . . Nu staat het niet zoo, dat men voor deze betrekkingen zich kan laten opleiden en als men dan klaar is, direct kan vertrekken. Men moet benoemd worden en als er vele sollicitanten zijn, wordt er een keuze gedaan. De kansen op eene benoeming staan echter beter, wanneer men voor dergelijke betrekkingen in Nederland solliciteert". . . .

Van het treurig uiteinde der Indische Instelling en van de instelling van het candidaat-ambtenaarschap onder het huidig ministerie weet deze voorlichter der trouwe schare nog niets af. Wat hij meent te weten, is: dat de indische „ongeloovige" chefs de „geloovige" ondergeschikten niet naar waarde weten te schatten. En minister Idenburg en de geestverwante kapitein Colijn dan?, vraagt 't *Hbld.* terecht.

Onlangs vond men onder de namen van hen, die geslaagd zijn voor het groot-ambtenaarsexamen, dien van een Javaan van aanzienlijken huize vermeld. De *Nieuwe* vraagt zich af, welke beslissing zou moeten worden genomen, indien deze jonge man zich eens mocht aanmelden bij het departement van koloniën, om te worden gesteld ter beschikking van den gouverneur-generaal en hij ook overigens aan de gestelde vereischten voldoet.

Het blad herinnert aan een analoog geval en zegt dan: „dat volgens (gewijzigd) Koninklijk besluit van 19 September 1864 ook, „inboorlingen van de eilanden van den Indischen Archipel, voor zoover deze tot Nederlandsch-Indië behooren" benoembaar zijn tot ambtenaren bij den burgerlijken dienst in Nederlandsch-Indië, zoodat geen wettelijke bepaling zich feitelijk tegen een ter beschikking-stelling zou verzetten.

Toch zou het, hoewel in beginsel het gebruik maken van inlandsche elementen voor de koloniale bestuurstaak toejuichend, aarzelen eventueel ten deze de consequentiën van dat beginsel ten volle te aanvaarden. Het meent dan, dat de Javaan, opgenomen in het europeesch ambtenaarskorps, ten aanzien van zijn landgenooten, welke meer of minder aanzienlijken rang innemen, zich in een positie zou geplaatst zien, zóó kiesch, dat zij een tact vereischt, bijna niet te bezitten of steeds aan te wenden, terwijl het, bij zijne eventueele plaatsing op de buitenbezittingen voorziet, dat zulk een ambtenaar het, van den Europeaan uitgaand prestige zou derven.

„Misschien, merkt 't blad ten slotte op, ware plaatsing op een der bureau's een uitweg of beter een geschikt middel ter toetsing, of werkelijk ook in deze materie een nieuwe koers kan worden gevolgd."

Dat voorloopig opbergen op een bureau, lijkt ons wel 'n gemakkelijken *uitweg*, om 't kind bij zijn waren naam te blijven noemen, want dat het 't geschikte middel zou wezen voor het beoogde doel, betwijfelen wij. De quaestie is van te belangrijken aard om zoo maar in een paar woorden te worden afgedaan. Er zijn ongetwijfeld bezwaren, maar die zijn nu eenmaal overal in de wereld, om te worden overwonnen, en om met een tweede gemeenplaats aan te komen: „wanneer de wil er is, zal ook de weg gevonden worden." En dat onze wil er opgericht moet wezen, om aan het inlandsche element aandeel te geven in de bestuurspractijk, erkent ook de *Nieuwe*.

In geen geval echter, zouden we zoo zeggen, zette men, zeker niet bij wijze van proef, den domper van bureau-routine op de javaansche energie, waar die zich baan breekt. Zulk een proef zou er een wezen, die *moet* mislukken.

In het nummer van den 19en dezer van *het Handelsblad* sommeert de heer Jacques Deen Mr. van den Brand om den naam te noemen van den medicus, die volgens dezen schrijver zich zou hebben schuldig gemaakt aan 't in gevaar brengen van twee menschenlevens in een delisch hospitaal, door op twee aldaar verpleegde chineesche koelies een operatie te beproeven, alvorens die op een onder zijne behandeling zijnden hoofdadministrateur toe te passen. De heer D. wendde zich, naar aanleiding van deze beschuldiging tot eenige, hier te lande gevestigde oud-delische geneesheeren, die hem allen mededeelden niets van dat geval te hebben gehoord. Zonder nu met den heer D. het afdoende van zulk eene enquête in te zien, waarbij alleen de eene partij vluchtigjes gehoord werd, beamen we met hem ten volle, dat het nu toch eens tijd wordt, dat de heer v. d. B. bij zijne algemeen gestelde aanklachten, die op geheele categorieën van menschen een blaam werpen, namen gaat noemen, zonder zich door Rücksichte „op familieleden der betrokkenen in Holland" te laten weêrhouden en aldus zelf buiten schot te blijven. Wie den moed der overtuiging heeft, gaat recht door zee op zijn doel af.

Boeatan.

Ofschoon „*Boeatan*" nu reeds een half jaar gevestigd is op een der drukste plekjes (*Plaats 9*) van Neerland's residentie-stad, gebeurt 't nog heel dikwijls, als wij dien naam noemen, dat zelfs Hagenaars uitroepen: Hé, wat is dat?

Telkens kan men hun dan uitleggen, dat „Boeatan" maleisch is, hier eigenlijk eene afkorting van boeat-boeatan, den meervoudsvorm van een, van het werkwoord *memboeat* (doen, maken) afgeleid zelfstandignaamwoord, en dus beteekent: allerlei werk of maaksel, ongeveer hetzelfde als het Nederlandsche huisvlijt; dat dit de naam is, aangenomen door eene vennootschap, opgericht door eenige in de Indische kunstnijverheid en de kunstnijveren belangstellenden, die, gesteund door belangrijke bijdragen van het Koninklijke Huis en van het Ministerie van Koloniën, de vereenigng „Oost en West" in staat stelt om een der punten van haar program: *bevordering van huisvlijt, nijverheid en kunst in de Nederlandsch-Indië*, op praktische wijze ten uitvoer te brengen, door het openen van een tentoonstellings- en verkooplokaal van Indische artikelen, onder dienzelfden naam. Door deze uitlegging schijnt der meesten nieuwsgierigheid volkomen bevredigd, want zoodra 't een of ander voornamelijk de koloniën aangaat, dan laat 't den doorsnee-Nederlander — zelfs dikwijls ook hen, die het beste deel van hun leven in Indië doorbrachten — tamelijk koud en zal hij meestal niet eens de moeite nemen er verder zijne gedachten over te laten gaan, veel minder er nog eens met anderen over te spreken, om tot het besef te komen: dat het ook op *zijn* weg ligt een steentje bij te dragen tot verbetering van zijn eigen koloniaal gebouw. Daarom leek 't ons niet ondienstig deze uitlegging nog eens in ons Weekblad te doen voorafgaan aan eene beschrijving, die tegelijk onze belangstellende lezers op de hoogte houdt van hetgeen er in „Boeatan' omgaat, en dezen wellicht in 't bizonder aanleiding kan geven, om dit nummer van ons blad, met een begeleidend woordje, ter kennismaking toe te zenden aan bloedverwanten of vrienden, die nog niet genoeg op de hoogte zijn van dit ons gezamenlijk streven, dat niet alleen op den duur Indië maar thans reeds dadelijk alle Europeesche kunstliefhebbers en beoefenaars te stade kan komen.

Dit laatste ziet men in het buitenland meer in dan bij ons. Herhaaldelijk krijgt „Boeatan" aanzoeken, vooral uit Duitschland, om in de groote steden tentoonstellingen te houden of filialen op te richten, waartoe zekerlijk, als er eerst in Nederland en Ned.-Indië zelf genoegzame belangstelling betoond wordt, reeds het volgende jaar besloten zal kunnen worden.

In het *Kunstgewerbemuseum* te Berlijn werd onlangs eene kleine batik-tentoonstelling gehouden, en in een der stedelijken bladen, vinden wij, na een beschrijving der batik-techniek, die hier en daar wel eens de plank mis slaat (de verslaggever had zeker niet het standaardwerk van de heeren Juynboll en Rouffaer hierover bestudeerd), o. a. aangeteekend:

„'t Is eigenaardig, hoe uitmuntend dit eenvoudige (?) Javaansche werk past bij onze moderne interieurs, zoowel wat versierings-motieven als wat kleuren betreft, omdat beide natuurlijk, ongedwongen en toch zoo juist zijn. Hoe langer hoe meer zullen wij in de toekomst teruggaan tot de primitieve kunstuitingen, omdat wij daaraan kunnen zien hoe de ware kunstzin bij de eenvoudige, wilde (?) volkeren haar oorsprong nam, en onze opvattingen door het bestudeeren van hun arbeid kunnen worden opgefrischt en hernieuwd.

Zoo heeft thans een schilder, Prof. Fleischer, uitgevonden om de batik-techniek voor iets nieuws te benutten. Tot versiering gebruikt hij geene geometrische regelmatig herhaalde ornamenten, doch vrije, losse lijnen en laat hier en daar de was op het doek blijven, waardoor, als men het patroon tegen het licht ziet, eene eigenaardige schittering verkregen wordt, die sterk herinnert aan den kleurengloed van oude glasschilderingen. Deze stukken zijn bedoeld om als „vitrages" te dienen. Natuurlijk is ook zijn kleurenkeuze anders dan die der Javanen, maar toch ziet men duidelijk, dat de kunstenaar alle moeite deed om het oude karakter der batikkunst te behouden. Er ligt eene bizondere bekoring juist in het primitieve (?) dezer kunst. Al hebben kleur en ornament zich onder des schilders behandeling gewijzigd, men mag nooit vergeten, wat er den stoot toe gegeven heeft! Ons gevoel voor kleuren is in den loop der tijden geducht afgestompt, wij schijnen niet meer in staat om eenvoudige, sterke kleuren mooi te vinden. Wij houden van flauwe tinten, die verwaterd in elkander vloeien. Ook uit die strenge versierings-motieven valt véél te leeren, dat aan onze, in kakelbont lijnengewirwar behagen scheppenden smaak ten goede zou komen. Er ligt ongetwijfeld eene suggestieve symboliek in de kleuren en lijnen der natuurvolkeren; alle tegenwoordige eenigszins gelijksoortige industrieën kunnen daaruit onberekenbaar nut trekken. Een nieuwe rijkdom van ideeën en mogelijkheden stroomt er mee binnen, die tot in de afgelegenste hoekjes van het meest eenvoudige handwerk tot navolging opwekkend werken kan. Men moet die kunststukken — zulk een gebatikte doek doet eenigszins denken aan een turksch tapijt — lang en telkens opnieuw aandachtig beschouwen, dan ziet men, dat alles precies zoo is, als het noodzakelijk zijn moet, en kan men er veel uit leeren.

In Holland is de batiktechniek algemeen (?) bekend en wordt er ook meer en meer beoefend. Hier, is nu een eerste poging gedaan, om langs andere wegen deze primitieve (?) kunst ook in onze kringen binnen te voeren. Maar al mogen deze nieuwe proeven ons misschien nader staan, de oorspronkelijke Javaansche ornamentiek en blijft veel eigenaardiger en merkwaardiger".

Vooral met dit eind-oordeel zijn, dunkt ons, nog maar weinig Nederlanders het eens; wellicht, omdat zij zich niet genoeg moeite gaven „*aandachtig te beschouwen*" om tot leeren en bewonderen te geraken — zij die jaren in Indië doorbrachten, waren toch veelal wel daartoe in de gelegenheid! — misschien, dat zij er eindelijk toe zullen komen, wanneer zij 't uit het buitenland steeds meer en luider, ook uit dagbladen en tijdschriften, zullen vernemen; de loffelijke uitzonderingen natuurlijk niet te na gesproken. Zoo lazen wij o. a. met voldoening eene, van voel-

---

den ouden heer, die hem tracht tegen te houden, ruw van zich stootend, zoodat De Jonghe begint te wankelen, omvat hij wild de leest der jonge vrouw en drukt haar aan zich, haar gezicht met kussen bedekkend.

„Jane, Jane, jou heb ik lief, ik heb je lief, hoor je? Die andere heb ik nooit bemind. Maar jij bent mijn en blijft mijn, hoor je Jane?"

De jonge vrouw, haar vader ziende wankelen, walgend nu van de hartstochtelijke liefkozing, tracht zich te verweren, zich los te rukken. Reeds heeft zij zich ten deele bevrijd en wil zij zich verder losmaken om haar vader bij te kunnen staan, die uitgeput van aandoening en vermoeienis zich op een stoel heeft neergezet, als een kreet van pijn aan haar mond ontsnapt.

De woesteling heeft haar polsen in zijn ijzeren vuisten geklemd.

„Blijf bij mij", knarsetandt hij heesch.

In 't volgend oogenblik voelt Jeanne zich bevrijd en tuimelt Stevens, gelijk wij hem nu maar noemen zullen, door een forsche hand gedreven, achterover.

Met een afgrijselijken vloek is hij onmiddellijk weêr op de been; daar grijpt zijn hand in den zak van zijn pantalon — Jeanne begrijpt wat dat beteekent — hij draagt altijd een wapen bij zich, voor „them brown rascals", die hij nooit recht vertrouwt, gelijk hij zegt. In 't naaste oogenblik ziet zij dan ook den blinkenden loop van een „bulldog" op haar beschermer gericht. Sprakeloos van schrik en ontzetting is zij — een ondeelbaar oogenblik slechts — niet bij machte een voet te verzetten, dan echter — reeds hoort men 't overhalen van den haan — ijlt zij op Stevens toe, om hem 't wapen te ontrukken. Een schot gaat af — Jeanne wankelt — Stevens, die nog op 't laatste oogenblik getracht heeft 't wapen een andere richting te geven, ziet ontsteld, wat hij aangericht heeft — met den uitroep „Jane! Jane!" snelt hij naar de wankelende, die — hem af willende weren, voorover en in zijn armen stort — een gelukkige lach 't gelaat van den schuldige voor één seconde slechts verhelderend, dan weder een hevige ontroering zich van hem meester makend, als hij de werkelijk beminde vrouw zoo zwaar in zijn armen voelt liggen — een besluit zich teekenend nu op zijn sprekend gelaat — dan richt hij, Jeanne met één hand loslatend, den revolver tegen de rechterslaap en drukt af: „Te zamen Jane, met jou Jane," op 't eigen oogenblik, wanneer de toegeschoten Van der Steen zijne hand grijpt.

Zwaar ploffen de beide lichamen neder, zij op hem met 't gelaat naar beneden gekeerd, hij starend met die groote verglaasde oogen naar boven met een lach om de lippen, als willen zij nog zijn laatste gedachte weergeven: „Hoe zalig te sterven met zijn liefde, wanneer 't leven hem deze ontnemen gaat."

't Is stil in 't ruime en luchtige vertrek. De glazen ramen geopend zijnde, dringt door de reten der jalousieluiken toch slechts een schemerachtig licht, getemperd nog door zware damasten overgordijnen.

In 't groote ledikant, de witte neteldoeksche klamboe aan de voorzijde door schildpadden haken opgehouden, ligt roerloos eene gestalte, bijna geheel door lakens ingehuld, alleen 't bleeke door donkere lokken omlijste gelaat zichtbaar, de groote oogen als in gelukzalige verwachting op de deur gericht.

Eindelijk opent zich deze en we zien, hoe een weemoedig lachje om de lippen der zieke speelt, als zij den ernstigen jongen man gewaar wordt, die aan de zijde eener oudere dame 't vertrek binnentreedt.

Een oogenblik later staat hij tegenover haar, met moeite een traan weerhoudend bij den aanblik van haar door lijden vermagerd, ingevallen gelaat.

„Jeanne? spreekt hij dan, vragend als 't ware, waarom zij hem heeft doen ontbieden en toch begrijpend alles, alles, wanneer hij die eens zoo levendige oogen tot hem ziet spreken een taal van diep gevoeld berouw.

„Heb je, kun je me vergeven?" vraagt ze zacht op nauw hoorbaren toon, hem de hand reikend daarbij.

„Jeanne," valt hij dan uit, zich op de knieën naast 't bed werpend. „Wat spreek je van vergeven? Lag de schuld niet aan mij? Had 't dien morgen me niet maar één woord gekost om alles weêr in orde te brengen? Maar ik wou niet spreken, ik wou niet, dan toen 't te laat was. . . , ."

Droef 't hoofd schuddend, heeft de zieke deze zelfbeschuldiging aangehoord. „Alles in orde?" vraagt zij dan, als in gedachten verzonken voor zich uitstarend. „Dien morgen ja misschien, maar later. , , ." En ze ziet zich nu, gelijk ze toen was, een onnadenkend, behaagziek meisje: „Van der Steen, ik ben slecht geweest, maar als ik niet meer ben. . . .

Krampachtig drukt de jonge man de hand, die hij nog altijd in de zijne hield:

„Spreek zoo niet, Jeanne. Je zult, je mag niet sterven, je zult leven Jeanne, dat ik alles, alles goed kan maken. . . ."

Hij houdt plotseling in, als hij ziet, hoe haar oogen als in hevige zielepijn zich sluiten. De arme. Ze voelt zichzelf nog zoo jong, nog veel te jong om te sterven, om op te gaan in dat Eeuwige Niet. Hier wenkt haar 't geluk, dat zij eens op zoo lichtvaardige wijze van zich gestooten heeft en ginds . . . . niets, niets dan — indien alles waar is, wat men haar heeft geleerd —, 't samentreffen met — dien man. Een huivering gaat haar door de leden.

Zwijgend met een medelijden, dat zich niet meer in woorden weet te uiten, houdt hij nog steeds haar hand omvat.

Een snik doet hen beiden omzien en ze zien nu, hoe haar moeder, die al dien tijd zwijgend dit tooneeltje heeft gadegeslagen, zich plotseling omwendt en 't vertrek verlaat. De oude dame heeft niets gehoord van 't geen die twee elkander hebben mede te deelen, maar ze begrijpt alles, na de door Jeanne afgelegde bekentenis harer voortdurende liefde voor den eens verstooten, nog steeds beminden man. Lang heeft ze zich goed gehouden, maar de aanblik van dit wederzien, van dit afscheid wellicht voor eeuwig, is te veel geweest voor haar reeds geschokte zenuwen — ze gaat heen, om daar buiten ongehinderd te kunnen weenen, troost te zoeken bij de oudere dochter.

Nauw heeft zich de deur gesloten, als een lachje den mond der zieke plooit en onweerstaanbaar voelt de jonge man zich door haar hand aangetrokken, nader, steeds nader. . . .

„Max, ik heb je lief," murmelt zij, de oogen half gesloten. Een oogenblik later vinden zich hunne lippen tot een langen, langen, eindeloozen kus. . . . plotseling ontrukt ze zich aan zijne omhelzing.

„Max, ik wil niet sterven, ik wil leven, leven met jou, voor jou. . . . mijn Max".

En hij, de tranen hem in de oogen springend bij deze wanhoopskreet, neemt haar weder in zijn armen:

„Neen Jeanne, mijn lief, je zult niet sterven", en met zijn lippen de hare wederom zoekend, drukt hij haar zacht aan zijn borst, doch plotseling voelt hij, hoe de druk harer armen vermindert — vermindert:

„Jeanne," gilt hij eensklaps, als zij, de oogen gesloten, een gelukkig lachje om de lippen, roerloos in de kussens terugvalt. Door de smart overmant, verbergt hij snikkend 't gelaat in de kussens.

Zoo vinden hem Nelly en hare moeder. (*Wordt vervolgd.*)

en begrijpen getuigende zinsnede, als op blz. 299 der *Hollandsche Revue* van Mei jl.:

»Als bedrijf om schoonheid in te uiten, staat deze fabrikage (van rieten meubelen) hooger dan het mandenmaken. Men versta ons echter wèl. Het mandenvlechten, gelijk, dat o. m. in onze koloniën beoefend wordt en waar het op sommige eilanden een tak van *kunst*-ambacht, ja, men zou bijna zeggen van onbewust toegepaste kunst geworden is, staat véél hooger dan het maken van Europeesche rieten-, tuin- en veranda-meubeltjes. Maar om zùlk mandenwerk ging 't hier niet. Zelfs aangenomen, dat er hier op het oogenblik handwerkslieden gevonden zouden worden, die kunnen opwerken tegen de inlandsche vlechters uit onze koloniën, dan nog zou het ernorme verschil in de loonen tusschen hier en de Indische kampongbewoners het onmogelijk maken; men zou er hier de noodzakelijke hoogere prijzen niet voor kunnen bedingen.«

En deed 't ons goed, dat de Nederlandsche Afdeeling van de thans gehouden tentoonstelling, behoorende bij het Congres van Teekenonderwijs te Bern, er bizonder op gesteld was, ook de platen der beide door ons uitgegeven werkjes: *„Bamboe-ornament der Kajan Dajaks"*, en *„Oost-Indisch vlechtwerk"* te exposeeren.

Gelukkig begint, tegelijk met de belangstelling in het welvaren onzer koloniën, in de laatste jaren langzamerhand ook die in het meest intieme werk der Inlanders, hun huisvlijt, te ontwaken. Onze achtereenvolgens gehouden groeptentoonstellingen, al werden ze niet overdruk bezocht, hebben daar merkbaar het hare toe bijgedragen, doordat menige onverschillige, die er toevallig inliep, na door een ingewijde op enkele schoonheden gewezen te zijn, als een opgetogen bewonderaar huiswaarts keerde en later dikwijls onwillekeurig zijne opgetogenheid in woord of geschrift mededeelde aan eigen omgeving. Daarom gaat „Oost en West" op den ingeslagen weg van exposeeren en uitleggen voort, zooveel zij kan. Hoe zéér noodig dit nog is, bewijzen ook opmerkingen als: *„Al weer een winkel van Japansche dingen"* welke dikwijls door kijkers voor het uitstalraam Plaats 9 worden geuit.

Onlangs zond „Boeatan" gaarne, op verzoek, eene kleine collectie naar de tentoonstelling van *Pictura Veluvensis*, die den 17den dezer te Renkum geopend werd, en zooals onze leden weten, — maar 't kan niet te dikwijls herhaald worden — heeft tot de permanente tentoonstelling, tevens verkooplokaal: „Boeatan", Plaats 9 den Haag, ieder belangstellende, elken werkdag van 's morgens 10 uur tot 's middags 6 uur, vrijen toegang. De daar aanwezige directrice is gaarne bereid de bezoekers rond te leiden en desgewenscht zooveel mogelijk in te lichten, terwijl zij ook alle opmerkingen en wenken in het belang der zaak trouw zal noteeren en ter behartiging aan den Raad van beheer overbrengen, want — ook dit kan niet genoeg met nadruk gezegd: *alleen door algemeene samenwerking* kan het doel worden bereikt. Een ieder, die maar een greintje gevoelt voor het welzijn van de Inlanders onzer Koloniën, *moet* belangstellen in het streven van „Boeatan" en dit o. a. uiten door er telkens heen te gaan en anderen nu en dan op te wekken hetzelfde te doen. Een herhaald bezoek aan Plaats 9 is ook werkelijk op zichzelf wel de moeite waard, want bijna met iedere mail worden nieuwe, belangrijke bezendingen aangebracht.

Om hier met Ned. West-Indië, dat zoo dikwijls achteraan komt, te beginnen: Uit *Curaçao* vlecht- en kantwerk; uit *Suriname* bij een volledige verzameling monsters van alle in de kolonie aanwezige houtsoorten, die ook tot het vervaardigen van meubels bizonder geschikt en fraai zijn, enkele voorwerpen daarvan gemaakt als: een kapstokje, portierknoppen, verschillende wandelstokken, servetbanden, vouwbeenen, maasballen, sigarenpijpjes, een docter's gehoor-hoorntje, bekertjes van koorts werend bitter-hout, enz. enz. en verder, behalve de bekende, mooie porselein-calabassen eenige Boschneger-parels, Indiaansch vlechtwerk in den vorm van manaries, pagaaltjes, matapies en waaiers, en van het eigenaardige aardewerk de prachtige koelkommen en potten, ook proefjes van allerlei ingemaakte vruchten, de overheerlijke gezouten lemmetjes, cabes en birambie op azijn, de beroemd smakelijke guavegelei en bizonder lekkere tamarinde-siroop (die de bezoekers van Boeatan in de theesalon ook per glas kunnen gebruiken), alles gemaakt onder zorgvuldige leiding en gestadig toezicht van een bekende Surinaamsche weldoenster.

De bekende artist, W. O. J. Nieuwenkamp, die van zijn Oost-Indische reis sedert een paar dagen weer in het land en op zijn woonschip, *de Zwerver*, terug is, zond ons na de eerste groote kist vol met de zoo geestige houten wajangpoppen, weefsels, batiks, vlechtwerken en eigenaardige Inlandsche sieraden van allerlei aard, onlangs weder eene bizondere fraaie collectie artikelen uit *Bali* en *Lombok*, waarbij o. a. de om hunne kleurenpracht en teekening zoo zéér geroemde ikat-doeken en *planggi's*, ook mooi vlecht- en aardewerk, b. v. gendi's in kipvorm, alleraardigste bamboekokertjes met houten deksel, een haan voorstellende, die daar dienen om palmwijn te bevatten, een paar smaakvolle pinangknippers van geïncrusteerd staal, die hier dienst zouden kunnen doen als „origineele" sigarenpunt-afsnijders, en eenige typische koperen sirih-kalkdoosjes, waarvoor hier ook wel eene andere bestemming te vinden zal zijn. Met recht schreef hij ons: „Er is hier héél veel mooi's. Bali is een heerlijk land, het gaat me aan 't hart het te moeten verlaten".

Uit *Java* ontving „Boeatan" per laatste mail weder aanvulling van goede batiks, gekleurd lederwerk en Baweansche matten; door tusschenkomst van Notaris Mens Fliers Smeding, den president der Soerabajasche Afdeeling van „Oost en West", eenige zeer zeldzame koperwerken, als:

Een bokor (kom) uit Lamongan afkomstig, met sierlijke, hoogopgewerkte *toempal*-motieven; twee stervormige, zeer fijn bewerkte deurknoppen, te Sidaijoe gemaakt; een vierkant presenteerblaadje met wajangfiguren er op geciseleerd en staanden, opengestoken rand, uit Grissee; een paar groote schelpvormige vruchtenschalen uit Pasoeroean, zeer fraai van vorm en verhouding.

Buitendien een vorstelijk pronkstuk van zilversmeedkunst uit het oude Sultansrijk van Madura, een bevoorlijk slanke vaas, waarvan het bolle onderstuk rijk met gedreven bloemmotieven versierd is. De heer M. F. S. schreef ons hierover: „Verscheidene belangstellenden in de Indische kunstnijverheid hier waren opgetogen over dit kunstwerk. Die vaas werd alleen bij zeer groote feesten als bruiloften enz. gebezigd, met rozen-water, waarin een paar druppels rozen-olie gevuld, dat door de kleine openingen van de stop in de vertrekken werd rondgesprenkeld. Mij dunkt, dat het een voorwerp is, dat eene plaats moest krijgen in de Indische kamer, welke voor H. M. de Koningin wordt gemaakt."

Uit *Sumatra* kwamen o. a. weder vlechtwerken en weefsels, ook de bekende, hier zoo gewilde doeken uit Siloengkang, zoowel de bizonder fijne wit zijdene, mooi met gouddraad doorwevene, als de meer eenvoudige katoenen buffet- en tafelloopers, theekleedjes en venstergordijntjes (z.g. brise-bise), waarvan de prijzen om en bij de gulden bedragen, en die dus binnen veler bereik vallen.

Zoo is er zeker in „Boeatan" wel naar ieders gading wat te vinden, en niemand zal, *met recht*, over te hooge prijzen kunnen klagen, want de Raad van beheer zet op het bedrag, dat aan de Inlandsche werkers, meestal reeds bij voorschot, uitbetaald wordt, behalve de 10 pCt. van transport, emballage en inkomend recht, niet anders dan een billijke vergoeding voor winkel- en administratie-onkosten, — zeker niet meer dan iedere handelaar voor den verkoop van gewone gebruiksartikelen berekent — op alle voorwerpen, uitgezonderd de zéér zeldzame, waarvan thans toevallig een enkel exemplaar voorradig is, maar zoodra deze geregeld nabesteld kunnen worden, vervallen zij ook in het gewone tarief. Natuurlijk moet men deze verkoopsprijzen hier niet gaan vergelijken met hetgeen men in Indië, soms na lang afdingen, betaalt, meestal aan menschen, die op dat oogenblik erg om geld verlegen zijn.

Zeer stelt de Raad van beheer het op prijs, wanneer personen, die mooie Indische kunstnijverheids-voorwerpen bezitten, deze tijdelijk ter expositie in Plaats 9 willen afstaan. Zoo zijn daar nu fraaie oude koperwerken, waaronder een reuzenvaas, in bruikleen. Clichés van Ind. foto's zijn zeer welkom; er zijn nu reeds drie albums met zeer belangwekkende opnamen, ook op kunstgebied, van Timor, Zuid-Celebes en Z. O. Borneo, waaruit door liefhebbers per stuk kan worden gekozen.

Om haar bestaan meer algemeen bekend te maken, over ons geheele land en zelfs daarbuiten, heeft „Boeatan" handige, goed in 't oog vallende, gekleurde reclame-platen in drie talen doen drukken en daarvoor zooveel mogelijk in hotels, societeiten, vergader- en feestlokalen een goed plaatsje gezocht. Welwillende hulp van belangstellenden wordt ook bij deze verspreiding dringend ingeroepen. Op aanvrage kan men in *Plaats 9* zooveel *affiches* krijgen, als men wenscht.

N. v. Z.

Oost-Indische berichten.

Timor en Onderhoorigheden. Onder dagteekening van 18 dezer seinde de resident van Timor, dat de politieke toestand over het geheel bevredigend was, behalve in Larentoeka. De gezondheidstoestand was er gunstig.

Liberiakoffie. Het is met deze koffie nog maar dunnetjes gesteld. Gedurende de laatste dagen, leest men in *het Bat. Nbl.*, zijn ruim 6000 picols Liberia herverkocht door de oorspronkelijke koopers tot prijzen, die in sommige gevallen een verlies van f 4½ per picol op den inkoopsprijs aantoonen.

Emigratie naar Sumatra. Blijkens *de Locomotief* zal een gedeelte van het aan de koloniën geschonken renteloos voorschot worden aangewend voor emigratie naar de buitenbezittingen; niet zoozeer met het oog op ontlasting van den bevolkingsdruk op Java, als wel op bevolking van Sumatra.

Dr. Snouck Hurgronje, adviseur der regeering voor inlandsche en arabische zaken, zal waarschijnlijk in het begin van het jaar 1906 met verlof naar Europa vertrekken.

Inspecteur van den arbeid. De benoeming van den heer Hoetink tot inspecteur voor den arbeid in Deli kan spoedig worden tegemoet gezien. In verband daarmede wijst *het Bat. Nbl.* op de nalatigheid in het nemen van maatregelen op Banka en elders, ter verzekering eener blijvende verbetering in den toestand der contract-koelis, o. a. op Banka, waar nu wegens gebrek aan werkvolk verschillende mijnen zijn gesloten.

Postspaarpank. Velen zullen het gouvts besluit toejuichen, waarbij bepaald is, dat burgerlijke en militaire landsdienaren, die eene vaste maandelijksche bezoldiging hebben, zoomede zij, die non activiteits-tractement of wachtgeld genieten en gepensionneerden, een gedeelte hunner inkomsten mogen doen inhouden, om op hun naam bij de postspaarbank te worden belegd.

Tengkoe Poetri, de vrouw van den president-sultan van Atjeh, is te Batavia aangekomen. Zij gaat haar zoon bezoeken, die te Bandoeng op school is.

Cursus voor tropische ziekten. Het voorstel is gedaan tot indienststelling van een hoofd en drie verpleegsters bij den cursus voor tropische ziekten te Weltevreden.

Bandjermasin. Het *Bandj. Nbl.* meldt dat uit alles valt op te maken dat de lui in de Boven-Doesson er nog niet aandenken de wapens neer te leggen. Een zekere panglima Boerong Noeri toch kwam door Soengei Kwatan naar de Kapoeas en trachtte daar in Kapan enz. de menschen op te ruien. De kamponghoofden, waarmede hij een onderhoud had, waarvan dezen geen bericht gaven aan het districtshoofd of diens plaatsvervanger, moeten voor hun geheimhouding opgepakt en in de gevangenis gebracht zijn. Panglima Boerong Noeri moet 60 volgelingen bij zich gehad hebben. Welke plannen hij had, zullen gevangen genomen kamponghoofden waarschijnlijk wel weten; in elk geval is het vernieuwde optreden der vijanden in den Midden-Kapoeas, terwijl onze troepen nog te Kwantan zijn, een feit waarmede rekening dient gehouden te worden.

Hadjiwezen. Aan *de Locomotief* wordt uit Probolinggo geschreven, dat een der inlandsche ambtenaren aldaar, min of meer in verband met de jongste gebeurtenissen te Sidhoardjo, der regeering eenige beschouwingen wil aanbieden omtrent het hadjiwezen, de bijoogmerken met een tocht naar het »heilige« land, enz. Hij meent o. m. dat die pelgrimstocht naar Mekka niet noodig is, wanneer men op Java zelf, bijv. in Demak, de gelegenheid om hadji's te vormen wilde openstellen.

Ons gezag op Celebes. Uit Makassar schrijft men aan *het Soer. Hbl.*, dat de vorstin van Loewoe aan het hoofd der van haar afhankelijke Toradja's eene hoeveelheid los kruit met één patroon heeft gezonden, hetgeen volgens uitleggingen van deskundigen moet beteekenen, dat hun vergund wordt om de wapens tegen de blanda's op te vatten. Kan 't erger, vraagt de berichtgever, is 't geen openlijke beleediging en eene bespotting van het gezag?

De rijkste Chinees van geheel Java, de oud-majoor der Chineezen Beh Beauw Tjoan, is 28 Juni j.l. in den ouderdom van 80 jaren te Semarang overleden.

Lid van den raad van Nederlandsch-Indië. Zooals reeds bekend is, is de oud-resident van Bali en Lombok, F. A. Liefrinck, thans op non-activiteit, benoemd tot lid van den raad van N.-I.

De Sumatrapost. De heer Tervooren heeft de redactie overgegeven aan den heer A. I. Lievegoed.

Tot tegengang van de peperdiefstallen in Malang zal het, te beginnen met 1 Juli, in de afdeeling Malang verboden zijn peperranken en pepervruchten te vervoeren, tenzij gedekt door een pas. Dit besluit is genomen naar aanleiding van het request der malangsche vereeniging van koffieplanters, zoo lezen wij in het *Soer. Hbld.*

Geen steun aan de „Bintang-Hindia". Het *N. v. d. D.* deelt mede, dat door het hoofdbureau van den post- en telegraafdienst een circulaire is rondgezonden, het streng verbod inhoudende aan alle chefs van postkantoren om zich te bemoeien met de »Bintang-Hindia« of dit blad bijzonder te begunstigen.

Gratis-exemplaren en ook premiën aan postloopers moeten geweigerd worden op straffe van ontslag.

Inlandsche welvaart. Wederom heeft er te Djokja een bijeenkomst plaats gehad van eenige heeren bij den resident, om besprekingen te houden in het belang van de inlandsche welvaart. Het voornaamste punt van bespreking was thans het oprichten van een onderlinge veeverzekering voor de inlanders in de residentie Djokjakarta.

Ook werd gesproken over den veestapel in dat gewest en bleek het, dat volgens de bestaande gegevens daar ongeveer 6200 paarden, 132.000 sappies en 57000 karbouwen zijn.

Onderwijs-fanatisme noemt een correspondent van *het Soer. Hbl.* het voorstel door den directeur van O. E. en N. gedaan, om op Java twaalfhonderd scholen voor europeesch onderwijs voor inlanders op te richten.

De decentralisatie. In *de Locomotief* vinden wij medegedeeld dat behalve Batavia (met Meester Cornelis) ook Buitenzorg in 1905 de decentralisatie krijgt, terwijl Soerabaja, Semarang, Bandoeng, misschien ook Solo, Djokja, Soekaboemi, Padang en Makassar in 1906 aan de beurt komen.

De suiker-campagne. Van alle kanten krijgt *het Soer. Hbl.* bericht, dat moeder natuur het dit jaar bijzonder goed maakt met de suikermenschen.

Opmerkelijk is vooral het hooge sapgehalte; in de omstreken van Djombang en Sidhoardjo bedraagt dit op sommige fabrieken niet minder dan 12 procent, een ongekend cijfer. Van daar dat dit jaar buitengewoon hooge opbrengsten zullen worden verkregen. Wat intusschen de suikerfabrikanten minder prettig stemt, dat zijn de regenbuien, die nog herhaaldelijk nederplassen. In 't geheel zijn in den Oosthoek reeds 6,225,000 pikols verkocht. Daar zal de kleine man ook wel bij varen.

Strafwetboek voor inlanders. De invoering van het nieuwe strafwetboek voor inlanders kan binnen niet te langen tijd worden tegemoet gezien. De adviezen en voorstellen zijn thans reeds in Holland. De invoering zal tegelijk plaats hebben met die van het nieuwe strafwetboek voor Europeanen. Het gevolg van een en ander zal zijn eene reorganisatie van de rechtspleging, waardoor o. m. de afstand tusschen de justitieabelen en de rechtbanken wordt verkort door vermeerdering van het aantal landraden en politierechters.

Katoencultuur. Uit Lamongan wordt aan *de Soer. Crt.* medegedeeld, dat de assistent-resident, die steeds voor de belangen van den kleinen man een open oog heeft, aan de regeering het voorstel heeft gedaan, om in zijne afdeeling een proef te nemen met de katoencultuur, daar hij die voordeeliger acht dan de meeste andere tweede gewassen. De proef zal volgens zijn voorstel genomen worden op 5 bouws grond, behoorende tot de dessa's Deket, Toeri en Ngimbang. Een leiddraad van de cultuur zal in 't maleisch worden vertaald en onder de betrokken ambtenaren worden verspreid. Ter verkrijging van zaden der meest aanbevelenswaardige variëteit van katoen zal de assistent-resident zich wenden tot den directeur van 's Lands plantentuin.

Het voorstel schijnt te Batavia in goede aarde te zijn gevallen, zooals later gebleken is, alleen heeft de regeering in plaats van tot den directeur van 's Lands plantentuin, tot de kamer van koophandel het verzoek gericht hare tusschenkomst te willen verleenen tot bestellen van goed katoenzaad tegen den prijs van f 40 of zoo noodig meer per pikol.

Militaire bezetting ingetrokken. De militaire bezetting van Tandjoeng Pandan en Mangar worden ingetrokken, terwijl in de plaats daarvan tijdelijk twee korpsen gewapende politie-dienaren zullen worden aangesteld.

Het algemeen proefstation voor bergcultures. Door de vergadering van leden van het kinaproefstation de Vrij is besloten toe te treden tot het op te richten »algemeen proefstation voor bergcultures« te Salatiga.

Mislukking van den padi-aanplant. Van den resident van Soerabaja is het bericht ontvangen, dat in het district Karanggeneng, afd. Grissee, eene uitgestrektheid van 1711 bouws padi-aanplant in die mate door omomentek en omo-merah is aangetast, dat de oogst geheel zal mislukken. Ook in het district Karang-binangoen in genoemde afdeeling zullen 78 bouws gewas verloren gaan en in Modjokerto 25 bouws.

Een regent van politie te Djokja. Met 1 Juli zou te Djokja de politie een regent rijk zijn, die den titel van regent-politie krijgt en zich alleen met politie-aangelegenheden moet bemoeien, schrijft het *N. v. d. Dag voor N. I.* Het inkomen per maand van dezen inlandschen ambtenaar met zijne ondergeschikten, door Z. H. den Sultan uit te keeren, wordt geraamd op pl. m. f 1500. Tot dit ambt is door het europeesch bestuur aangewezen Raden Toemenggoeng Sosronegoro, onder-regent bij den rijksbestierder.

Sumatra-spoorweg. De *Sem. Ct.* vernam uit Batavia dat er van den spoorwegaanleg in Zuid-Sumatra waarschijnlijk niets zal komen wegens de enorm hooge kosten en de twijfelachtige rentabiliteit der exploitatie. Nagenoeg 100 millioen is dan ook ontzettend, zegt dat blad. Of dit te betreuren is, gelooft het blad niet. De spoorwegaanleg zou in direct verband staan met landverhuizing *en masse* van Java's overtollige bevolking.

Maar omtrent het welslagen dier immigratie in Zuid-Sumatra verkeert men evenzeer in het onzekere.

Gelijk het blad vroeger reeds opmerkte, alvorens het gedraineerde Indië met een last van 100 millioen voor spoorwegaanleg, waarvan het nut bijzonder problematisch is, te bezwaren, zal de regeering eerst dienen te overwegen, of niet andere streken in N.-I. *even* geschikt zijn voor kolonisatie en immigratie van Javanen en dan met enorm *minder* kosten en *meer* kans op succes.

Bereiding van verbandartikelen in Ned.-Indië. In het *Bondsblad* van 18 Juni j.l. komt een opstel onder bovenstaanden titel voor van den chef van den geneeskundigen dienst, waarin de heer Haga de aandacht vestigt op de wenschelijkheid om in Indië de meeste verbandartikelen te doen vervaardigen. Niet alleen dat men door het in 't leven roepen dezer industrie aan tal van inlandsche vrouwen een behoorlijk bestaan zou kunnen verzekeren, maar ook zou men, in geval van verwikkelingen met een buitenlandschen vijand, op dit gebied in mindere mate afhankelijk zijn van het moederland.

Ook de prijzen zouden vermoedelijk wel geringer worden, dan ze thans zijn en men zou bovendien grooten afzet der artikelen kunnen vinden, indien ze in de zoutpakhuizen bijv. tegen den kostenden prijs plus verzendingsonkosten voor de behoeftige bevolking verkrijgbaar werden gesteld. Moge de tijd niet ver af zijn, dat deze industrie in onze koloniën tot stand komt! zoo besluit de schrijver dit opstel.

Scholen voor aanzienlijke Inlanders. De *Sum. Post* meldt dat een voorstel aan de regeering is ingediend tot oprichting van speciale scholen voor zonen van aanzienlijke inlanders in de residentie Sumatra's Oostkust.

Amerikaansche Koloniale Politiek.

Onder den titel: *„De Inlandsche Politiek"* schreef onze fransche vriend, J. Chailly-Bert, in de *Revue Economique Internationale*, een hoogst merkwaardig artikel, dat dadelijk in onze gedachten terugbracht een onderhoud, dat wij met hem hadden, op de terugreis van het Maritiem Congres te Lissabon, enkele dagen te Parijs vertoevende.

Van ons verblijf in Portugal hadden wij gebruik gemaakt om, zoo goed als dit in een paar weken kon gebeuren, ons op de hoogte te stellen van den geest, die daar in dat moederland heerschte, betreffende de koloniale politiek en waarlijk!, wij hebben toen, tot zelfs onder de Regeeringspersonen, mannen gevonden, die meenen, dat het hoog tijd wordt, om bij het bestuur van overzeesche bezittingen, meer te gaan letten, niet alleen op de materieele, maar ook op de intelluctueele belangen der inlandsche bevolking. Ook op het congres zelf was trouwens de koloniale quaestie ter sprake gekomen. De heer Almeida d'Eça, een der professoren aan de Marineschool, gaf getuigenis van de waardeering der Portugeezen voor de wetenschap en den goeden raad, die zoo dikwijls uit Frankrijk zijn gekomen, maar liet daarop tevens volgen:

»Men rade ons echter niet aan, zooals dit onlangs is gebeurd, om onze koloniën aan anderen over te doen. Gij zijt, mijnheer de Voorzitter, op de hoogte van ons koloniaal bezit en in uwe openingsrede hebt gij den waren karaktertrek van ons volk goed geschetst; wij zijn van den oorsprong af aan geweest: een maritiem en koloniaal volk en wij willen dit ook blijven. Men spreke ons niet van de koloniën weg te doen; dat nooit! Aan onze overzeesche bezittingen besteden wij ons geld en ook onze levenskracht. Zij zijn het hart en de ziel van Portugal en wij hebben er dus alles voor over om ze te behouden.«

Deze indrukken waren de aanleiding tot ons gesprek met den bovengenoemden, bij uitstek koloniaal aangelegden Franschman, en al spoedig kwam de vraag te berde: wat de toekomst zou zijn van koloniën, die door de zorg van het moederland intellectueel goed worden ontwikkeld? Op die vraag nu is het artikel van C. B. in de *Revue Economique* een antwoord. In het eerste hoofdstuk geeft hij zijne denkbeelden omtrent de politiek, door den overheerscher tegenover den inlander te volgen, en komt in het tweede tot het besluit, dat die, — zij het dan ook in de verre toekomst, wanneer er weinig onderscheid meer zal zijn tusschen de ontwikkeling van den Europeaan en den inlander, — moet leiden tot een zelfstandig bestaan der nu overheerschte landen.

Hij herinnert er aan, hoe reeds in 1858, na den bedwongen Cipayer-opstand, in Engeland stemmen opgingen, die op een toekomstige zelfregeering van den inlander de aandacht vestigden, en hoewel nu, na de vestiging van het Britsch-Indische keizerrijk, die gedachte bij de Engelschen nagenoeg geheel op den achtergrond is geraakt, gaat thans een ander Angelsaksisch volk, eerst sedert enkele jaren koloniale mogendheid geworden, zonder er over te theoriseeren, ze eenvoudig in praktijk brengen op de Philippijnsche eilanden.

Tot in de hoogste Regeeringsbetrekkingen vindt men Philippino's. De gemeentebesturen zijn nagenoeg geheel in hun handen, zij bezetten 892 plaatsen van president (burgemeester) en 2900 van gemeente-secretaris of ontvanger. Ter hoofdplaats Manilla, die door eene commissie van drie leden wordt beheerd, is één van de drie een Philippino.

Het lager onderwijs — dat nu reeds geheel georganiseerd is — telt 1000 Amerikaansche onderwijzers en 2500 á 3000 Philippino's. De lagere rechtbanken worden geheel uit inlanders saâmgesteld, in de daarboven staande rechtbanken zijn, tegenover 15 Amerikaansche rechters, 6 Philippino's, en tot de 7 leden van het Hooggerechtshof behooren 3 inboorlingen van het eiland.

Zelfs in het hoogste Gouvernementscollege, de „Commissie voor de Philippijnen", die namens de Vereenigde Staten de kolonie regeert, hebben naast 5 Amerikanen, 3 Philippino's zitting.

RECLAMES.

West-Indische Berichten.

Suriname. Het moet worden erkend, dat de administrateur van financiën, de heer van Wieringen, niet bepaald van geluk kan spreken bij de verdediging van zijne, o neen van 's gouverneurs op zijn departement betrekking hebbende ontwerpen. Dat bleek nu onlangs weêr bij de gewijzigde balata-verordening. Heel veel belangstelling legden de Staten voor dat ontwerp niet aan den dag. Er ontbraken toch in de tweede, aan dit onderwerp gewijde zitting niet minder dan vijf leden op 't appél, waaronder er naar 't ons voorkomt zijn, wier afwezigheid zoo geleidelijk een chronische dreigt te worden. Maar, de aanwezigen bereidden den gedelegeerde van het bestuur met zijn ontwerp eenige onverkwikkelijke oogenblikken.

Er werden toch een vier of vijftal amendementen aangenomen met algemeene of nagenoeg algemeene stemmen, niettegenstaande de gedelegeerde dat, verwijzende telkenmale naar 't bestuursstandpunt, had ontraden.

Maar, de hoofdzaak, waarom het 't bestuur bij deze verordening te doen was, de geldquaestie bleef onaangetast — eene retributie van 10 cent per kilogram gewonnen balata werd door de vergadering geaccepteerd.

Behoudens de verschillende, aangenomen amendementen, waaronder er b.v. een was tot wijziging van de voorgestelde bepaling, dat beheerders, bestuurders of commissarissen van maatschappijen of vennootschappen ter zake van ontduiking of poging tot ontduiking strafbaar zijn, niet voor 't geval ontduiking of poging daartoe hun bewezen kan worden, maar tenzij *zij* het bewijs leveren, dat 't misdrijf buiten hun toedoen is gepleegd, werd de geheele verordening met algemeene stemmen aangenomen.

Na afloop interpelleerde het lid Wilmans, den gedelegeerde over den toestand van den waagsteiger, die veel te klein voor

het toenemend verkeer dringend verbetering eischt, b.v. geheel door houtluizen is aangetast. Deze interpellatie was door spreker aangekondigd, maar toen hij er nu, zoo onmiddellijk na de overwinning? meê voor den dag kwam, zeide de administrateur van financiën, alleen gedelegeerd te zijn om het bestuur bij de beraadslagingen over de balata-verordening te vertegenwoordigen, weshalve hij zich van bespreking van het, nu aangevoerde meende te moeten onthouden.

Dat kwam, volgens het *Onze-West*-verslag den gedelegeerde op een terechtwijzing van de zijde van het lid, Coutinho te staan, terwijl de vergadering, na eenige discussie, waarbij de heer van Wieringen niet meer aan 't woord kwam, bepaalde, dat de interpellatie in de eerstvolgende vergadering hervat zou worden, als wanneer de gedelegeerde gelegenheid zou hebben gehad, de noodige instructiën van den gouverneur te bekomen.

Onze West acht, met het oog op de voorgestelde invoering der katoencultuur in de kolonie, voorlichting dringend noodig.

»Nu zijn er wel«, schrijft het, »verschillende practische boekjes uitgegeven door het Britsch-West-Indisch Landbouw-departement, die ook ons van nut zouden kunnen zijn, doch het komt ons voor, dat de bewerking daarvan door deskundigen moet geschieden. Het zou een nuttig werk zijn, indien van bestuurswege zoo spoedig mogelijk een practische handleiding voor de cultuur van katoen in Suriname werd uitgegeven.«

Even practisch bijvoorbeeld op cultuurgebied als de bekroonde handleiding onzer zaansche specialiteit, Dr. Schoo 't op malaria-gebied is?

Meergenoemd blad meent bij bespreking van laatstbedoeld werkje, hetwelk nu à 25 cent in de kolonie verkrijgbaar is gesteld, dat er niet veel nieuwe gezichtspunten in voorkomen en toepassing op groote schaal der aangegeven en reeds bekende middelen, uithoofde van de groote kosten, wel tot de vrome wenschen zal behooren.

Op kleine schaal zal bv. het middel der gaasafsluiting in toepassing worden gebracht door twee amerikaansche ingenieurs, Winchester Dickinson en Winston, die voor een maatschappij in de Vereenigde Staten, een bezoek zijn gaan brengen aan het concessieterrein der Eerste W. I. Goudbaggermij. De heeren zullen verblijf houden in een drijvende, door gaas tegen ongenood muskietenbezoek beschermde woning.

Bij een der laatst ontvangen *Gouvernements Advertentiebladen* is als bijlage gevoegd een staat van in- en uitvoer der kolonie over het jaar 1903.

We ontleenen daaraan dat er in dat jaar voor een waarde van f6.305.639 werd ingevoerd en tot een bedrag van f4.292.256 uitgevoerd.

Wat den invoer aangaat was het leeuwendeel voor Nederland weggelegd met een bedrag van f 3,523,919, dan volgden de Vereenigde Staten, Engeland, Fransch Guyana, Demerary, Barbados, Frankrijk, Curaçao en Trinidad met bedragen van resp. 1.406.331, 556.798, 402.648, 256,962, 40.648, 29.796, 18.944 en 4590 gulden, terwijl dan nog een bedrag f 65.003 op rekening van diverse landen van herkomst valt.

Wat den uitvoer betreft staat Nederland de eerste plaats af aan Uncle Sam, die voor een waarde van f 1.761.989 uit de kolonie betrok, dan volgen Nederland met f 1.576.739, Demerary met f 483.105, Frankrijk met f 213.535, Engeland met f 209.546, Curaçao met f 43.957 en andere landen van bestemming met f 3.385.

Opmerkelijk is, wanneer we nu eens nagaan wat aan invoerrechten geheven werd, dat, b.v. op een totaal bedrag van f1.184.717 aan invoerrechten, f 318.953 op voedingsmiddelen werd geind en wel 25 percent, b.v. van de waarde van een voedingsmiddel als rijst, terwijl van aardappelen nog geen 8 percent, van boter enz. iets meer dan 8, van geconserveerde eetwaren 10 percent van de waarde werd geheven.

Hoogst opmerkelijk is ook de geringe invoer van lucifers, 841 gros pakjes of doozen van 72 of minder, en 15 pakjes of doozen met meer dan 72 lucifers — dat komt bij een zielental van 75000 op een invoer van nog geen 2 doosjes per hoofd der bevolking in een heel jaar — terwijl wanneer er in de kolonie geen biertje, geen gedistilleerd en geen wijn gedronken, geen opium, geen sigaren en geen tabak gerookt werd, zij aan inkomsten een som van ongeveer f 450.000 zou moeten derven.

Curaçao. De waterquaestie kan zich nog altijd in de belangstelling van het publiek en de aandacht van het bestuur verheugen, maar van flink aanpakken verneemt men tot nu toe niet veel. De opinies zijn ook nog al verdeeld. Putten boren, zegt de een. Dat zou op schatten komen te staan, meent een ander. Dammen aanleggen, om 't nu naar de zee afvloeiend hemelwater vast te houden, geeft er een aan, die rekening houdt met hetgeen Curaçao eens met zijn dammen-systeem is geweest. Artesische putboring, beveelt X nu weêr in de *Vrijmoedige* aan.

Wij meenen ons te moeten onthouden, op grond van onbekendheid met desbetreffende locale toestanden, van een aanprijzing van dit of dat stelsel, maar blijven slechts aandringen op eene, zoo spoedig mogelijke oplossing dezer levensquaestie voor het hoofdeiland onzer kolonie.

De jongste maatregel van venezuelaansche zijde wijst er op, dat de curaçaosche doorvoerhandel, die eens naast plantage-bouw aan 't eiland welvaart schonk, voorloopig ten minste geheel of nagenoeg geheel dreigt te loor te gaan. En wanneer nu ook de landbouw door aanhoudende droogten onmogelijk wordt gemaakt — zelfs sisal en divi-divi zullen op den duur op den kaalgeschuurden curaçaoschen rotsbodem geen vat meer kunnen krijgen — is 't ons niet recht duidelijk, waarvan de bewoners dan wel zullen moeten leven.

Geef Curaçao water, opdat het zich zelf aan den kost kunne helpen, en zijn onvergelijkelijke schoone hoofdplaats het klein Parijs blijve voor gindsche streken.

Met oplevenden landbouw en industrie, aan welke laatste de voortbrengselen van den bodem kunnen worden dienstbaar gemaakt, zal ook de handel weder toenemen.

Voordrachten over Indië.

Wij ontvingen het jaarverslag 1903—1904 van de Vereeniging tot het houden van voordrachten met lichtbeelden" te Amsterdam, en zagen daaruit met genoegen, dat het getal series lantaarnplaten, die op Indië betrekking hebben toeneemt en dat ze, hoewel lang niet genoeg, toch nog al eens gebruikt werden. 18 maal in het jaar was dat het geval met „Kijkjes op Java", 8 maal met „West-Sumatra", 7 maal met „Ned. Oost-Indië", 4 maal met „Waar komen de koloniale waren van daan?", 2 maal met Guyana en Curaçao. In het geheel betroffen dus 39 van de in totaal gehouden 422 voordrachten met lichtbeelden, onderwerpen van kolonialen aard.

Vóór het aanstaande winterseizoen, hoopt de Vereeniging nog twee nieuwe series lantaarnplaten met tekst over Indië beschikbaar te hebben, de eene van het Gouvernement Suriname, de andere van de Residentie Timor.

Reeds nu, in het midden van den zomer, vestigen wij op het bovenstaande de aandacht, niet alleen van de Afdeelingen en Correspondentschappen onzer Vereeniging, maar ook — door bemiddeling van de Nederlandsche Dagbladpers, voor zooverre ze tot propaganda genegen is, — van alle andere Vereenigingen, die in het winterseizoen voordrachten of lezingen doen houden.

De van Heutsz vereering had, behalve dat het hier goldt eene zeer rechtmatige hulde aan algemeen erkende verdienste, uit ons oogpunt nog daarenboven het voordeel van bij een groot deel van het volk de belangstelling op te wekken of te verlevendigen voor Oost-Indië en voor hetgeen daar voorvalt. Aan onze geestverwanten de taak, dien vonk brandende te houden en door woord en beeld tot een weldadig vuur van krachtdadige geestdrift aan te wakkeren!

Van Vreemde Koloniën.

Italiaansche kolonisten in den Congo. De vraag of tropische landen geschikt kunnen worden geacht voor duurzame vestiging van europeesche kolonisten, is nog steeds niet afdoende in bevestigenden of ontkennenden zin beantwoord. Op het oogenblik is nog steeds de quaestie hangende tusschen de italiaansche regeering en die van Belgisch Congo, of eerstgenoemde hare toestemming geven zal voor eene proeve met de vestiging van italiaansche emigranten in de hooggelegen streken nabij de groote meeren.

Het was reeds in 1902 dat de secretaris-generaal van het departement van binnenlandsche zaken van den Congostaat, Liebrechts, te Rome het voorstel deed voor zulk eene proeve, waartoe hij uit naam zijner regeering, uitzending van een bevoegd persoon verzocht, aan wien zou kunnen worden opgedragen den toestand uit een gezondheidsoogpunt in bedoelde streek te bestudeeren. Mocht het oordeel gunstig uitvallen, dan zou de Staat bereid wezen, om op zijne kosten een zeker aantal italiaansche landbouwersgezinnen over te brengen.

Het *Bolletino dell' Emigrazione* deelt nu omtrent deze quaestie mede, dat de opdracht om zich op de hoogte van den toestand aan den Boven Congo te stellen werd toevertrouwd aan een officier van gezondheid der italiaansche marine, kapitein Edoardo Baccari. De kosten voor diens reis van Antwerpen naar de, te bezoeken streek in het Congo-gebied en terug worden geheel door den Congo-staat gedragen.

De heer Baccari vertrok den 11en Juni 1903 uit Brussel en kwam na een reis van acht maanden op den oever van het Kiwoemeer. Hij moet in hoofdzaak de westelijke oevers van het Kiwoe- en van het Tanganyika-meer en van de Rufizi, die beide verbindt verkennen. Uit de reeds, van hem ontvangen brieven blijkt, dat de streek in de buurt van het Kiwoe-meer zeer vruchtbaar moet wezen, terwijl de bevolking er, zelfs in de meest vruchtbare streken niet bijzonder dicht is. Vette weiden zijn er in overvloed, terwijl wat landbouw, aangaat, groote uitgestrektheden met bananen zijn beplant, die overvloedig, gezond en voedzaam voedsel aan de inboorlingen verschaffen. Dezen gebruiken de bladeren voor veevoeder terwijl zij uit de bastvezels grove, maar sterke touwen vervaardigen. Ook dienen de vruchten vermengd met sorgho, ter bereiding van een volksdrank. Het klimaat schijnt er, niettegenstaande men zich onder den evenaar bevindt, gezond te zijn.

De italiaansche regeering wenscht echter niet over één nacht ijs te gaan, en wil zich eerst volledig laten inlichten over de toestanden in den Congo, op bestuurs- en sociaal-economisch gebied, voordat zij landskinderen in de gelegenheid wil stellen zich aan de proef te onderwerpen. Een bedenkelijke factor komt haar de afstand voor, waarop de lieden van 't vaderland verwijderd zouden zijn. Voor het traject Boma (de haven van den Congo-staat)—Kiwoe-meer zijn, in rechtstreeksch verkeer, gedeeltelijk langs den waterweg, gedeeltelijk per karavaan, minstens vier maanden noodig, terwijl men drie maanden reizen moet om de Oostkust van Afrika te bereiken.

Vooral zal 't noodig wezen na te gaan, hoe de verhouding tusschen blanken en inboorlingen is, daar dezen het werkvolk voor de kolonisten zullen moeten leveren.

't Ligt dus niet in de bedoeling, dat dezen zelven de handen aan den ploeg slaan, doch meer in den geest van het blanke element in Zuid-Afrika zich als kleine heerenboeren op den grond zouden vestigen.

Indo-China. De *Dépêche Coloniale* ontving een belangrijk schrijven van haren correspondent te Hanoi, dat wij hier in zijn geheel wêergeven:

»In onze laatste correspondentie hebben wij u de oprichting van een chineesche maatschappij tot exploitatie van een nieuwe steenkolenmijn in de buurt van Ninh—Binh bericht.

De opening van deze mijn heeft plaats gehad en het is een inboorling, een Annamiet, de eigenaar van de mijn, die bij de plechtigheid voorzat.

Dat is uit een algemeen oogpunt van koloniaal bestier een feit van beteekenis.

De uiterste voorzichtigheid is hier geboden voor adspirant-kolonisten in het moederland. Men moet niet vergeten, dat met het, door ons verspreide onderricht en de middelen, die wij den inboorlingen aan de hand doen, dezen nu reeds onze mededingers zijn en binnen weinige jaren ons niet meer noodig zullen hebben.

Alle kinderen uit den middenstand, van de kooplieden, kennen de fransche taal. Hunne positie en meerdere kennis van het land stellen hen in staat om gemakkelijker dan wij de voortbrengselen van het land te exploiteeren. Op het oogenblik treft men inboorlingen aan onder de leveranciers voor het leger, als aannemers, terwijl de bosch-exploitatie nagenoeg geheel in hunne handen is. Wij hebben er één gezien, die den aanleg van een gedeelte van een spoorweg had aangenomen. Deze inboorling had fransche daglooners en opzichters onder zijne bevelen.

En nu zien we een inboorling, die zonder de hulp van Franschen, een belangrijke maatschappij weet op te richten, tot exploitatie van eene, hem toebehoorende steenkolenmijn.

Deze inboorling heeft bij de opening van zijn mijn een feest gegeven en daarbij de volgende toespraak gehouden:

»Mijn eerste woorden zijn, gij twijfelt er wel niet aan, voor mijnheer den resident bestemd, wiens welwillendheid en goedheid de Annamieten sedert geruimen tijd op prijs weten te stellen, om hem te bedanken, dat hij heden een woord van aanmoediging tot ons heeft willen richten bij de opening van deze mijn, en om hem den hartelijken groet te brengen van een oud lid van het personeel van het fransche onderwijs, sedert landbouwer en industrieel geworden.

Mijne heeren, alvorens u te bedanken, dat gij dit openingsfeest wel hebt willen bijwonen, verzoek ik u verschooning voor mogelijke taalfouten. Want ik vergeet niet, dat ik eens onderwijzer was der Vereeniging voor wederzijdsch onderricht; maar nu, heb ik mijn fransch wel een weinig verleerd, zoo alleen in de wildernis, waar de vruchtbaarheid van den bodem en de rijkdom van den ondergrond mij sedert jaren hebben vastgehouden.

Hoewel mijn fransch niet zeer correct moge wezen, mijn hart is goed fransch. Wanneer wij Annamieten Frankrijk als een moeder beschouwen, dan is dat niet omdat het een groote zeemogendheid en tevens een groote natie van het europeesche vasteland is, maar omdat het aan het hoofd der beschaving staat, omdat het zich rechtvaardig heeft betoond en het alleen er op uit is geweest om de volkeren, die het beschermde, vooruit te brengen, hunne levensvoorwaarden te verbeteren.

Ik ben een diergenen, die wat zij weten verschuldigd zijn aan het, in de fransche scholen gegeven onderricht. Zij, die daar hunne opleiding ontvingen, zijn alleen in staat om partij te trekken van de economische beweging van dit land.

Zij zijn ten volle overtuigd van de meerderheid der fransche beschaving, der fransche wetenschap over chineesche beschaving en litteratuur, die tot voor de komst der Franschen, de beschaving en litteratuur van Indo-China uitmaakten.

Zonder de fransche leerwijzen, die ons verstandelijk peil verhoogen, zou het onderwijs van het Hemelsche rijk ons, evenals onze voorouders, doen vasthouden aan belachelijk bijgeloof. De chineesche boeken, en onze landgenooten gelooven die, schrijven aan de tusschenkomst van genius en draak den regen toe, de maansverduisteringen, komeetverschijningen, cholera-epidemiën, hongersnooden. Die werken houden er bij hunne lezers het geloof in aan spoken, toovenaars en amuletten.

Kortom, zonder de elementen der europeesche wetenschappen, waarvan de kennis mij door mijne opvoeders werd geschonken, zou ik, toen ik in dit verloren hoekje een dorp stichtte, geen voordeel hebben weten te trekken van mijne positie als landbouwer, zou ik ook niet de waarde hebben gekend van de brandstof, die ik in den grond ontdekte bij het bewerken mijner velden. Ik zou er geen oogenblik aan gedacht hebben, dat ik het brood der nijverheid voor mij had.

Het is het fransche onderwijs, dat ik genoot, waaraan ik alle voordeelen heb te danken, waarin ik mij thans verheug. Ik dank hun, die door hun verlichten raad en hun edelmoedigheid, tot mijn welzijn hebben bijgedragen.«

Die toespraak is niet kwaad en toont dat de heer Bui-van-Thai intelligentie bezit, maar vele Tongkineezen zijn intelligent, en wanneer ook niet allen fransch kunnen spreken als hij, hebben toch allen onze goede tusschenkomst begrepen en daarmêe hun voordeel gedaan.

Wij kunnen niet anders dan ons verheugen over de verkregen resultaten, maar we moeten erkennen dat we heelemaal den verkeerden weg hebben ingeslagen voor een duurzame vestiging onzer landgenooten in dit land.

Het bestuur, onvolkomen op de hoogte van den toestand, heeft zich beijverd kolonisten aan te trekken. Maar Indo China is geen land voor eigenlijke kolonisten; het heeft geen behoefte aan werklieden en ambachtslieden. Het eenige wat het ontbreekt zijn de groote kapitalen.

Doch kapitalen vindt men er niet of weinig; kolonisten buiten betrekking zijn er bij de vleet, en de werklieden, die toen de groote werken aan den gang waren, in 't land zijn gekomen, kunnen nu niet meer aan den slag komen.

Men zij dus voorzichtig met onze landgenooten den raad te geven naar Indo China te gaan; wij hebben hier, zooals een locaal blad onlangs schreef, kolonisten noodig met minstens 500000 franken op zak.

Men moge er zich van overtuigd houden, dat de Franschman hier nooit tot de voortbrenger, doch slechts tot de overbrenger van hetgeen de bodem oplevert zal kunnen behooren, d. w. z. dat hier plaats voor hem is als handelsman of industrieel, doch niet als planter of landbouwer."

Lord Curzon aan 't woord. De onderkoning van Engelsch-Indië, lord Curzon of Kedleston, op 't oogenblik met verlof in Engeland, bracht den 20en dezer zijn beloofd bezoek aan de City van Londen en zag zich daar in de Guildhall het eereburgerschap der City aangeboden.

Lord Curzon is ongetwijfeld iemand van groote hoedanigheden, die voor 't onmetelijk indisch rijk veel goeds heeft toe stand gebracht, doch met zijne capaciteiten nog veel meer had kunnen uitwerken, zoo niet het imperialisme de leiddraad van al zijne handelingen ware.

Dat hij het in theorie goed met Indië voor heeft, blijkt wel uit de, door hem bij bovengenoemde gelegenheid gehouden redevoering, die ons ook in andere opzichten merkwaardig genoeg, ter vergelijking met onze toestanden, voorkomt, om daaruit 't een en ander aan te halen.

Zoo b. v. waar de heer Curzon 't heeft over de belangstelling die zijne landgenooten voor Indië aan den dag leggen.

»Het komt me zoo af en toe als het meest opmerkelijke van de engelsche heerschappij over Indië voor dat men er hier zoo goed als niets van weet. Zeventig jaar geleden, zeide lord Macanlay, dat een vechtpartijtje in 'n londensche achterbuurt, hier meer opschudding verwekte dan drie hevige veldslagen in Indië . . . . Ik meen dat sedert wel eenige verbetering is waar te nemen. Maar toch, in hoofdzaak blijft de opmerking juist; gij hebt er slechts de dagbladen op na te slaan, behoudens enkele uitzonderingen. De doorsneê-Engelschman stelt veel meer belang in den jongsten voetbal- of cricket-wedstrijd, in een motor-proeftocht, een worstelkamp, dan in de grootste verantwoordelijkheid, die zijne landgenooten hier op aarde op zich hebben geladen . . . . Hij vergeet dat het grootste bestanddeel van het rijk, in omvang zoowel als wat belangrijkheid betreft, niet te zoeken is op onze eilanden of in de eigenlijke koloniën, maar in ons groot aziatisch bezit . . . . Voor mij is de engelsche heerschappij over Indië het grootste, wat 't engelsche volk heeft verricht of thans verricht; zij is de verheven toetssteen van onzen nationalen plicht".

Hebben anderen zoo iets met 't oog op ons Indië ook niet reeds zoo lang, en met nog zoo bitter weinig succes aan ons volk voorgehouden?

Wat de belangrijkheid van Engelsch-Indië voor Engeland aangaat, begon lord Curzon met de vermelding van het aandeel van engelsch-indische troepen in de handhaving en uitbreiding van het Empire. Voor zijn engelsch gehoor moge dit practisch wezen, voor den onbevangen criticus moet dat aandeel, gebracht ten koste van een hongerlijdend volk, tot een minder gunstigen dunk van de engelsche heerschappij over Indië leiden.

Toch, meent lord Curzon 't goed met Indië, zoodra het eerst en vooraf heeft voldaan aan de eischen der imperialistische politiek, die b.v. de landen om de Perzische Golf, Arabië en de Oostkust van Afrika, Thibet, Afghanistan en zoo meer, binnen de sfeer niet der engelsche maar der engelsch-indische belangen trekt, ten einde het moederland te ontheffen van de, daaruit volgende geldelijke consequentiën.

Laten we nu weer aan lord Curzon 't woord over hetgeen hij voor Indië deed en wenscht te doen:

»In de eerste plaats begonnen wij de departementen, de gouvernements-bureau's aan een grondig onderzoek te onderwerpen, de werkwijze te herzien, door ze te ontlasten van overdadig schrijfwerk met zijne gevolgen, het dooden van alle initiatief en langzaamheid van handelen. Daarop begonnen wij aan de verschillende diensten onze aandacht te schenken. Wij hebben getracht voorschriften samen te stellen tot bestrijding der pest, waartegen de denkbeeiden en gevoelens der inboorlingen zich niet zouden verzetten; tot bestrijding van hongersnooden, met inachtneming van de lessen van het verleden; betreffende het onderwijs, waardoor het ontwikkeld intellectueel streven van de inboorlingen uit de verlammende greep van den examen-duivel zou worden verlost (hiervoor zijn vele Engelsch-Indiërs zelven lord Curzon geenszins dankbaar); hebben getracht een spoorweg-politiek in elkaar te zetten, welke zou voorzien in de groote uitbreiding, die onzes inziens te wachten staat; een irrigatie-politiek, waardoor het nuttig gebruik van alle hulpbronnen ter watervoorziening, loonend of niet, tot het maximum moet worden opgevoerd, niet alleen door middel van kanalen, maar ook van vijvers, reservoirs en putten; hebben ook verbetering der politie beoogd, om het volk te bevrijden van een weinigje tirannie en verdrukking; . . hebben getracht de landrente billijker op de bevolking te doen drukken, den landbouwer tegen den woeker te beschermen, en paal en perk te stellen aan die roekelooze vervreemding van den grond, waardoor hij in vele streken van het land hard op weg was om van vrijen eigenaar tot dienstplichtigen slaaf te worden.«

Hoezeer imperialist is lord Curzon toch geenszins het denkbeeld toegedaan, om daar waar 't inlandsch zelf bestuur nog bestaat, het rechtstreeksch bestuur daarvoor in de plaats te stellen:

»Vast is steeds mijn geloof geweest in het voortbestaan der inlandsche staten in Indië. Den inlandschen vorsten heb ik steeds 't beste toegewenscht, maar ik geloof in hen niet als reliquieën, maar als regeerende vorsten, niet als poppen maar als werkelijke factoren in het bestuur van het land. Ik wensch dat zij in de verantwoordelijkheid zoowel als in den roem der engelsche heerschappij deelen. Daarom heb ik gepoogd hun het evangelie te prediken van plicht, van samenwerking in 's rijks belang, van een hoog en wakker doel. Maar, ge kunt niet van hen verwachten, dat zij zulk een hoog standpunt innemen, tenzij gij hun een daaraan evenredige opleiding schenkt, en 't is daarom, dat wij, *in overleg met hen*, het geheele leerplan der inlandsche hoofdenscholen hebben herzien. En indien ge hen aldus opleidt, *moet ge hun ook een doel, een carrière openen.* Daarom heb ik, met toestemming van Zijne Majesteit den Koning, het Imperial Cadet Corps opgericht, waarbij aan de élite der indische aristocratie een militaire opleiding wordt gegeven, zoodat daaruit t. z. t. voor 't eerst indische hoofden, edellieden en notabelen tot engelsch officier zullen worden benoemd«.

En nu de grondslag voor de engelsche heerschappij over Indië?

»Het is geen militaire macht, geen burgerlijke autoriteit, geen prestige, hoewel dit alles op zich zelf daarvan een deel uitmaakt. Moet onze heerschappij over Indië een blijvende zijn, dan moet zij op meer solieden grondslag rusten. Zij moet opgebouwd zijn op de eeuwige moraal van rechtvaardigheid en gerechtigheid . . . . . Tenzij wij de millioenen van Indië kunnen overtuigen, dat wij hun volkomen rechtvaardigheid tegenover allen zullen geven, gelijkheid voor de wet, vrijheid van dwingelandij, onrechtvaardigheid en verdrukking, zal uw rijk niet tot het hart der volkeren spreken en ten onder gaan. Niemand zal gereeder toegeven dan ik, dat een volkomen samengaan niet wel mogelijk is. Aan de eene zijde rassentrots, de plicht van zelfbehoud, het machtsbesef; aan den anderen kant gevoeligheid en onderdrukte verlangens. Maar, een brug moet daartusschen gebouwd worden, en op de brug moet de gerechtigheid staan met nimmer falende schalen.«

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

De Indische Mercuur, 26 Juli 1904, No. 30.

De Indigo-crisis in Britsch-Indië, door G. K. — Eene welverdiende hulde aan Sir George Watt. — Cacaocultuur, door J. Ritzema Bos. — Vereeniging tot ontwikkeling der katoencultuur in de Nederlandsche koloniën. — Een geneesmiddel tegen zeeziekte, door Dr. C. L. van der Burg. — Kinaproefstation »De Vrij« en de fusie met het proefstation voor cacao. — Malangsche Landbouw Vereeniging. — Uit de oude doos: Een theepraatje, door S. Kalff. I. — Verslagen van Maatschappijen, enz. Bijvoegsel: Portret van Z. Exc. J. B. van Heutsz, gouv.-generaal van Ned.-Indië.

Teysmannia, 1904, afl. 6.

Proeftuinen voor vruchtboomen, door H. J. Wigman. — Vruchtententoonstellingen door W. G. Boorsma. — Nogmaals drijfrijst, door J. van Breda de Haan. — Wortelziekte bij de peper op Java, door J. van Breda de Haan. — Beschikbare zaden en planten. — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties: Bemesting van vruchtboomen. — Zephyrantes-soorten. — Orchideeënveiling in Engeland. — De Kaki's van Japan. — Desinfectie van katoenzaad. — Cassave-stijfsel. — Mahoniehout in Engeland.

Weekblad voor Indië, No. 8.

Om mensch te blijven, door M. van Geuns. — Een Indisch hotel in Parijs, door Henri Borel. — Dr. J. G. Scheurer en het Petronella-hospitaal te Djokja, door J. J. Samwel (met illustraties). — Astrale adviezen, door W. van Delft. — Uit de vrouwenwereld, door M. S. — Het bloedblad te Keboan Pasar (met plaat).

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar O.-Indië.

Passagiers vertrokken van Batavia per ss. Sindoro, aangekomen te Marseille 23 Juli.

W. Meijer Timmerman Thyssen met echtg. en dochter, mevr. M. Borel, geb. Suermondt en 3 kind., J. H. Ten Hoet met echtg. en dochter, H. C. Moll met echtg. en 3 kinderen, H. Th. De Santy met echtg. en 3 kind., G. W. Wiebenga met echtg. en 4 kind., mej. Th. Masquerier Hofland, J. J. Doffegnies, mevr. H. Z. Zegers de Beyl, geb. Horsting, mej. Zegers de Beyl, H. C. Douwes Dekker met echtg. en 2 kind., W. Schuit met echtg. en 4 kinderen, jongeh. N. J. Sieburgh, mej. A. M. van Schouwenburg, A. J. N. Engelenburg, G. van Olden met echtg. en 1 kind, mevr. de wed. M. C. van Daalen Wetters, geb. Velsink, W. Andrau met echtg. en 2 kind., mej. P. Michell, mevr. C. M. Staverman, geb. Bosch, mevr. P. A. J. Simon Thomas, geb. Tyl en 2 kinderen, mevr. Z. C. Guise, geb. Demmeni en 1 kind, P. C. Muller, mevr. K. van Andel, geb. Huijgens en 2 kind., P. Lagaaij, mevr. de wed. P. L. S. Smith, geb. Hahn, Ch. May en 3 dames May, mej. J. M. Boumeester, mevr. de wed. J. C. E. Jensen, geb. Van der Walle, mevr. A. C. Wassing, geb. Vonck, H. Croes, Raden Hoessein Djajadiningrat, J. van Stiphout, W. Wiegel, P. O. Lepke, P. F. van Cauter, benevens Hr. Ms. troepen.

Te Padang embarkeerden: T. Ten Broek met echtg. en 2 kinderen, J. F. H. Schultz van Vlissingen met echtg. en 2 dochters, L. R. Wentholt met echtg. en 4 kinderen, dr. H. P. Muntendam, G. F. A. Büsscher met echtg. J. A. Waleson met echtg. en 4 kinderen, mevr. Brugman en 1 kind.

Passagiers van het ss. Gedé, kapt. W. Bagchus, vertrokken 23 Juli van Rotterdam naar Ned.-Indië.

Mej. H. C. E. Bodemeijer, mej. S. Bodemeijer, mej. J. Bodemeijer, J. M. Willeman, C. H. Heitmann, J. van Gennep.

Naar Marseille: A. C. Volker Azn. en echtg., mej. A. Volker.

Inscheping te Marseille: W. Bloemen, W. C. Engel, H. C. Tamson, D. Lohman, W. O. H. Seelig en echtg.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.